

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра педагогіки та психології

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота
ВПЛИВ «РОЗУМНИХ ПРИСТРОЇВ» НА ВІДНОСИНИ МАТЕРІ
ТА ДИТИНИ

КУКРІ ЖОФІА ВАСИЛІВНА

Студентка IV-го курсу

Освітня програма: 012 Дошкільна освіта

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена Вченою радою ЗУІ

Протокол № 7 /27 жовтня 2020 року

Науковий керівник:

Островська Маріанна Ярославівна
кандидат педагогічних наук, доцент

Консультант:

Чопак Єва Василівна

ст. викладач

Завідувач кафедри:

Біда Олена Анатоліївна,
доктор пед. наук, професор

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 202_ року

Протокол № _____ / 2021

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Кафедра педагогіки та психології

Кваліфікаційна робота
ВПЛИВ «РОЗУМНИХ ПРИСТРОЇВ» НА ВІДНОСИНИ МАТЕРІ
ТА ДИТИНИ

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Виконав: студентка IV-го курсу
Кукрі Жофія Василівна
Освітня програма: 012 Дошкільна
освіта

Науковий керівник: **Островська Маріанна Ярославівна**
кандидат педагогічних наук, доцент

Консультант: **Чопак Єва Василівна**
ст. викладач

Рецензент: **Романюк Катерина Олександрівна**
канд. пед. наук, доцент

Берегове

2021

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Pedagógia és Pszichológia Tanszék

OKOSESZKÖZÖK HATÁSA A KORAI ANYA-GYERMEK KAPCSOLATRA

Szakdolgozat

Képzési szint: alapképzés

Készítette: Kukri Zsófia

IV. évfolyamos hallgató

Képzési program: 012 Óvodapedagógia

Témavezető: Osztrovszka Marianna

docens, a ped.tud.kandidátusa

Konzulens tanár: Csopák Éva

adjunktus

Recenzens: Romanyuk Katerina

docens, a ped.tud.kandidátusa

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
I. РАННІ ВІДНОСИНИ ДИТИНИ З МАТІР'Ю.	7
1.1 Найперші здібності малюка	8
1.2 Розвиток у сім'ї.....	9
II. ВПЛИВ РОЗУМНИХ ПРИСТРОЇВ НА ВІДНОСИНИ ДИТИНИ З МАТІР'Ю.....	12
2.1 Вплив телебачення на дітей.....	13
2.1.1 Телебачення та когнітивний розвиток дитини.....	16
2.2 Комп'ютерні ігри	17
2.3 Навчання граючись.....	18
III. МУЛЬТИМЕДІЙНІ БУДИНКИ.....	19
3.1 Залежність.....	20
3.2 Звички використання засобів масової інформації маленьких дітей	20
3.3 Дослідження використання ІКТ дошкільнятами	21
IV. ДОСЛІДЖЕННЯ.....	23
4.1 Мета та гіпотеза дослідження.....	23
4.2 Процес дослідження	23
4.3 Обробка результатів дослідження.....	25
ВИСНОВОК	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	41
РЕЗЮМЕ	42
ДОДАТКИ.....	43

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés	6
I. A KORAI ANYA-GYERMEK KAPCSOLAT.....	7
1.1 A kisgyermek legkorábbi képességei	8
1.2 Fejlődés a családban	9
II. AZ OKOSESZKÖZÖK HATÁSA AZ ANYA ÉS A GYERMEK KAPCSOLATÁRA	12
2.1 A televízió hatása a gyerekekre	13
2.1.1 A televízió és a gyermek kognitív fejlődése	16
2.2 A számítógépes játékok	17
2.3 A játszva tanulás	18
III. MULTIMÉDIÁS OTTHONOK.....	19
3.1 A függőség.....	20
3.2 A kisgyermek médiahasználati szokásai.....	20
3.3 Egy kutatás az óvodások IKT-használatáról.....	21
IV. A KUTATÁSRÓL	23
4.1 A kutatás célja és hipotézise	23
4.2 Kutatásom menete.....	23
4.3 A kutatás eredményének feldolgozása.....	25
ÖSSZEFOGLALÁS	40
FELHASZNÁLT IRODALOM	41
REZÜMÉ (UKRÁN NYELVŰ)	42
MELLÉKLETEK	43

BEVEZETÉS

A mai gyermekek beszédszegény világban élnek. A családi beszélgetéseket, az egymás közötti nyugodt párbeszédet felváltja a televízió, a számítógép, az okostelefon, amiknek következtében egyre gyakrabban marad el az anya vagy az apa esti meséje, a meghitt beszélgetések. Pedig a mese olyan élmény adta tudással ajándékozta meg gyermekeket, ami semmivel sem pótolható. Mese közben ugyanis, a gyermek az anyukája szájmozgását nézi, megfigyeli a hangképzéshez kapcsolódó ajakmozgást, fülével hallja a beszédhangok tiszta ejtését, a beszéd dallamát. A gyermek „leképezi” agyában a mese cselekményét, ami által aztán az agyát kreatív gondolkodásra készíti. Bizonyított tény, minél fejlettebb beszédképességgel lép a gyermek az első osztályba, annál eredményesebb lesz a tanulása.

Szakedolgozatomban, melynek témája: Okoseszközök hatása a korai anya-gyermek kapcsolatra, feltárom az okoseszközhasználathoz kapcsolódó szokásokat a családi kapcsolatokban, valamint azok pozitív és negatív hatásait különféle vélemények szerint.

Munkám során próbálom bebizonyítani az általam felállított hipotéziseket:

H1. Az édesanyák többsége megosztja gyermeke születésének hírét a közösségi oldalon.

H2: A gyermekek három éves korukig nem használnak okoseszközöket a televízió kivül.

H3: A főiskolát vagy egyetemet végzett édesanyák korlátozzák az okoseszközök használatát.

Kutatásomat internetes kérdőív segítségével végeztem, 100 adatközlővel, akik 0-6 éves korú gyereket nevelnek.

Megtudtam, hogy az édesanyák mennyi időt töltenek internethasználattal, mennyit engednek meg a gyermekeiknek, mennyire van jelen az okoseszközök korlátozása a családokban, milyen tevékenységet végeznek a gyermekek az okoseszközökön.

I. A KORAI ANYA-GYERMEK KAPCSOLAT

A korai anya-gyermek kapcsolat meghatározó részt jelent a gyermeki fejlődésben. Ezért a szülők gondoskodásának milyensége, s egyéb érzelmi jellemzők alakítják a gyermek további életét. A viselkedési zavarok a családból jönnek, és itt szembesül a gyerek a szülő jutalmazó, büntető, nevelő szerepével, s ők maguk is reagálnak erre. A nagyobb családokban a nagyszülők, távolabbi rokonok is hatnak a gyermek fejlődésére. Ha kielégítik a gyermek szükségleteit, akkor a gyermek a világot jónak és biztonságosnak fogja találni, ha pedig nem, akkor a gyermek közönyösnek fogja tartani a világot és ráadásul még önmagával sem lesz megbékélve (N. Kollár – Szabó, 2004:53).

A csecsemő léte édesanyjától függ, rá van utalva, hiszen ő még nem tudja megszerezni a táplálékát, a szopómozdulatot is be kell gyakorolnia. Fizikai segítséget igényel.

Nem tudja megváltoztatni testhelyzetét, ha kényelmetlen helyzetbe kerül. A szülésnél sokszor az anya hasára teszik a gyermeket, ez segíti az érzelmi kötődés kialakulását. Nagy szerepe van az apának is a szülésnél, hogy érzelmileg támogassa az édesanyát, ma már ezt is lehetővé tették. A kisgyermeknek azonban az első és legfontosabb emberi kapcsolata az anyjával van. Ha az anya-gyermek kapcsolat nélkülözhetetlen és felcserélhetetlen. E kapcsolat hiánya feszültséget okozna a gyermeknek és az anyának is. Az anyai ösztön által az édesanya olyan képességekre tesz szert, amely által tudja, hogy a gyermekének mire van szüksége, s azt is, hogy hogyan lehet biztonságban a gyermeke (Mérei – Binét, 2016:25; N. Kollár – Szabó, 2004:55).

A gyermek születésétől 4-5 hónapos koráig váltható ki a fogóreflex. Ha valamilyen tárggyal vagy az ujjunkkal megérintjük a gyermek kezét, akkor ő megfogja azt. Olyan erősen fogja meg, hogy nem lehet kihúzni a kezéből az adott tárgyat vagy az ujjunkat. Watson szerint addig működik ez a reflex, amíg a gyermek látása és kézmozgása össze nem rendeződik. Ez a reflex a csecsemők 97 százalékánál jelen van.

A gyermek az élete első hónapjaiban szinte állandóan az anyja karjaiban van. A Moro - reflex vagy átkarolási reflex akkor alakul ki, mikor a csecsemőt inger éri, megijed, s erre válaszul széttárja karjait és lábait, törzsét megfeszíti, sírni kezd (Mérei – Binét, 2016:26-30).

A gyermek kötődését sírás, mosolygás, szemkontaktus-keresés segítségével mutatja ki az anyja felé, s nyugtalan, ha idegenek közelében van, és ha édesanyja ismeretlen társaságban hagyja. A kötődést befolyásolják a találkozások, a közösen átélt élmények, események (Zsubrits, 2012:102).

Mary Ainsworth (1978) vizsgálta először a kötődési típusokat anyákon és gyermekeken keresztül. A gyermekek reakciójára volt kíváncsi, amikor az anyák magukra hagyják őket és más felnőtt vigasztalására szorulnak. Azok a gyerekek jobban kötődtek idegenekhez, akiknek az édesanyja nem foglalkozott velük megfelelően. A biztonságosan kötődő gyermekek nyugodtan játszanak anyjuk jelenlétében, távozásakor pedig nyugtalanok lesznek, s a legtöbb esetben csak édesanyjuk jelenlétében tudnak igazán megnyugodni. Ezek a gyermekek társas kapcsolataikban irányító szerepet töltenek be, kitartók, önállóak. A bizonytalanul kötődő gyermekek nem figyelnek anyjuk jelenlétére vagy szoronganak anyjuk jelenlétében, az idegen vagy meg tudja őket nyugtatni anyja távozása esetén, vagy nem. Ha anyja újra feltűnik, akkor vagy egyáltalán nem keresi a társaságát, vagy kapcsolatot keres és egyben elhárít. A bizonytalanul kötődő gyermekek valamikor szeretetet kapnak anyjuktól, valamikor pedig elutasítást, ezért később társas kapcsolataikban gyávák, nincs megfelelő kitartásuk, olykor dühösek (N. Kollár – Szabó, 2004:55-57).

Bowlby kötődéelmélete alapján a csecsemő örökletes hajlammal jön a világra, de ahhoz, hogy személyisége megfelelően fejlődjön, olyan gondozóra van szüksége, aki kielégíti igényeit, aki érzelmi biztonságot ad neki (Zsubrits, 2012:105).

Olyan helyzetek is előfordulnak, mikor a gyermekek anyja nélkül nőnek fel, így nem alakul ki szoros kötődés, a gyermekek félénkek, zárkózottak lesznek (N. Kollár – Szabó, 2004:60; Zsubrits, 2012:105).

1.1 A kisgyermek legkorábbi képességei

A csecsemőkor kezdeti szakaszában a központi idegrendszerben végbe mennek különböző változások, a csecsemő elsajátít egy bizonyos tudás, s ezek együttesen újfajta viselkedéseket, társas kapcsolatokat hoz létre a csecsemő és az anyja között.

A 19. században a pszichológusok John Locke elméletét részesítették előnyben, ami szerint a gyermek elméje olyan, mint egy tiszta lap, és az a külvilág által lesz teletöltve. A legutóbbi évek azonban nem ezt bizonyították, hiszen kiderült, hogy figyelemre méltó képességekkel jönnek a világra (Cole, 1997:146).

Az újszülött akkor igazán egészséges, ha minden érzékszerve működik. Ahhoz, hogy a gyermekek érzékelési készségét meghatározzák, kísérletet végeztek, amelyben kimutatták, hogy mikor megszólaltattak egy hangot, vagy megvillantottak egy fényt, a csecsemő hogyan érzékelte azt vagy egyáltalán érzékelte-e. Például fejfördítással, hosszas odafigyeléssel, a cumi lassabb vagy gyorsabb szopásával. A másik módszer a habituáció, mely során sokáig ismételtetnek egy ingert vagy mutogatnak, addig, amíg az már nem érdekli a csecsemőt,

aztán pedig hirtelen megváltoztatják a cselekvést, hangot valami másra. Hogyha felújul a gyermek érdeklődése, akkor érzékelt a változást (Cole, 1997:146-147).

Az újszülöttnak eleinte még nem kifinomult a hallása, de fokozatosan tökéletesedik. Megijed a zajtól, sír, sőt a zaj felé fordítja a fejét. A csecsemők legjobban az emberi beszéd- és énekhangot szeretik. Képesek megkülönböztetni másféle hangoktól. Különösen az anyai beszédet szereti, amely dallamos, kedves. Úgy jönnek a világra a csecsemők, hogy az anyanyelv ritmusát érzik az anyaméhben, de sikerül beszédhangokat és szavakat is kimondaniuk már az első évben anélkül, hogy tanítanák őket (Cole, 1997:147).

A csecsemő emlékezete kapcsolatban van az addig megtapasztalt információkkal. Minél kisebb egy csecsemő, annál kevésbé tud emlékezni a dolgokra, amik vele történtek. Memóriájuk sokat javul az első évben, nem kell hozzá semmilyen tanulás. A csecsemő 6 hónapos kor után olyan tárgyakat felidéz, amelyek nincsenek éppen a közelében, vagy eseményeket, amelyek nem akkor történtek. Képesek utánozni mások cselekvéseit (Cole, 1997:215).

1.2 Fejlődés a családban

Család az is, mely a tágabb értelemben vett családot, közeli és távoli rokonokat is számon tartja, és az is, melyben csak a szűkebb értelemben vett anya-apa-gyermek kapcsolatot nézzük. Nem könnyű szülővé válni, hiszen a gyermek megszületése után a család napirendje, fontossági sorrendjének meghatározása megváltozik. Az édesanya ekkor különösen is igényli a család érzelmi támogatását (N. Kollár – Szabó, 2004:69).

A szülők és a gyermekek kölcsönösen nagy hatással vannak egymásra, s ez a hatás a családon belül valósul meg. Formálják a gyermekek viselkedését a szülők reakciói, döntései, s a gyermekek is formálják a szülőket (Cole, 1997:414; N. Kollár – Szabó, 2004:53).

Kutatások bizonyítják, hogy a gyermekek az anya és az apa távollétére hasonlóképpen reagálnak, kétéves korban pedig a fiúk az apjukhoz, a lányok az anyjukhoz kötődnek jobban. Ötéves kortól ez a tény épp ellenkezőleg igazolódik be. A testvérekhez is különbözőképpen kötődnek: az idősebb testvérekhez jobban. Érdekes megemlíteni, hogy az ikertestvérek között nagyobb kötődés van egymás felé, mint szüleik felé. Az egynemű testvérek jól szót értenek egymással. Ha az elsőszülött fiú a családban, akkor társaságkedvelőbb lesz, bár kialakulnak nála különböző viselkedési zavarok. A családban először született lány felelősségteljesebb, jobb a magatartása, mint a fiatalabb lánytestvéreknek. Nemcsak a szülők, hanem a nagyszülők is szerepet játszanak a gyermeki fejlődésben. Általában pozitív érzelmi kapcsolatot alakítanak ki a nagyszülőkkel, de ott van az elkényeztetés veszélye. A

nagymamák a fiatalabb unokákkal jönnek ki jobban, a nagyapák pedig az idősebbekkel. A kisgyermek kötődhet még bölcsődei nevelőjéhez, aki pozitív hatást gyakorol rá, s a családi minták alapján fog hozzá viszonyulni, valamint később óvodai nevelőjéhez és gyermektársaihoz is (Zsubrits, 2012:107-110).

A kisgyermekkori fejlődés körülményei összetettek, több elemből állnak össze. Például ide tartoznak a gyermek tapasztalatainak körülményei: az étkezés, a játszás, melyek különböző helyeken zajlanak. Ilyen helyszín lehet a park, a gyermek otthona vagy az óvoda. Vannak más társadalmi helyszínek is, amelyek hatnak a gyermek fejlődésére, illetve a szülőkre. A média közvetlenül vagy közvetve hat a gyermek fejlődésére. A szülők viselkedésére kihat a munkahelyi tapasztalat (Cole, 1997:414).

Azt, hogy a szülőnek milyen elvárása van a gyerekével szemben, befolyásolja a munkahelyük. A munkásosztálybeliek felé szigorúbb elvárások vannak, így ők is ilyen hozzáállással nevelik a gyermekeiket, ellenben az értelmiségiek több lehetőséget biztosítanak gyerekeik döntéseinél, ötleteiknél. A szülők mellett a társadalom egyéb tagjai: barátok, rokonok, ismerősök is hatással vannak a gyermeki személyiség fejlődésére. A családban uralkodó jólét, esetleges nehézségek is befolyásolják az érzelmi viszonyulásokat szülő és gyermek között. A feltétel nélküli elfogadás a kulcsa az egészséges személyiség kialakulásának. Ha a szülő feltételeket szab a gyermek elfogadására és csak akkor mutatja ki iránta a szeretetét, ha jót tett, akkor a megfelelési kényszer ott lesz a gyermek életében (N. Kollár – Szabó, 2004:62).

A gyermek erkölcsi nevelése a környezetéhez való viszonyulásában mutatkozik meg. A gyermeknek fontos, hogy legyen erkölcsi tudata és erkölcsös viselkedése is, melyek az érzelmi fejlődéssel együtt alakulnak ki (N. Kollár – Szabó, 2004:64).

Négyféle szülői nevelési stílust különböztethetünk meg a pszichológiában. Az irányító (megkívánó) stílus szerint a szülő elvárja a szabálykövetést, de figyelembe veszi gyermeke szükségleteit és jogait, így a gyerekek társaságkedvelők, barátságosak, motiváltak lesznek. A tekintélyelvű (megkövetelő) nevelési stílusban fontos a rend, az engedelmesség, a szülők elvárásai itt fontosabbak, mint a gyerekek igényei. Gyakran büntetik a gyermekeket, így azok kevésbé motiváltak, agresszívak. Az engedékeny nevelési stílusban a szülők kevés korlátot állítanak fel, ami miatt a gyermekek nem lesznek önállóak, nem lesz felelősségérzetük, döntéseiket, vágyaikat nem tudja féken tartani. Az elhanyagoló nevelési stílusban a szülő nem figyel a gyerekére, elutasító vele szemben, nem foglalkozik a gyereket érintő problémákkal, így a gyermek élete céltalan lesz a továbbiakban (N. Kollár – Szabó, 2004:63).

A szülői nevelési stílusok befolyásolhatják a gyermekek személyiségét, viselkedését, s egyúttal okoseszköz-használatát.

Fontos, hogy a szülő figyeljen fel arra, hogyha gyermeke a természetes szabadidős tevékenység helyett az internetes játékokat válassza, mert ott kezdődnek a bajok. Amelyik szülő csak teheti, jó, ha szervez a gyermekének valamilyen érdekes családi programot, mely az ő érdeklődésének megfelel. Ez elősegíti a személyiségfejlődést és kevésbé fog a gyermek az okoseszköz csábítására igent mondani (Hüther, 2009:408).

II. AZ OKOSESZKÖZÖK HATÁSA AZ ANYA ÉS A GYERMEK KAPCSOLATÁRA

Mai rohanó világunkban kevesebb időt tölt szülő és gyermeke egymással. A meseolvasás elmarad, előtérbe kerülnek a vizuális élmények. Gyengül a szövegértés, az elképzelés folyamata nélkülözhetővé válik. A gyerek kevesebbet mozog, így szegényebb lesz a mozgáskultúrája, s nehezebben fog egyensúlyozni is, ebből pedig az következik, hogy nehezebben fognak a gyermekek koncentrálni, kognitív képességeik kevésbé lesznek fejlettek, szemük is romlani kezd a mozgóképek gyakori nézése miatt. Talán elmondható kifogásként, hogy sokat kell dolgozni, ott vannak a ház körüli teendők, stb. Szülőként fontos olyan időbeosztást készíteni, amiben a gyermekre is van idő, az ő fejlődésének követésére. Itt kihagyhatatlan az ösztönzés, biztatás szükség esetén. Ha a kisgyermek nem kapja meg szüleitől a figyelmet, a közös családi programokat, melyek érzelmileg feltöltik őt, üres helyet hagynak gyermekük lelkében (Czieger, 2014:12, 86; Bábosik, 2004:330-331; Gyarmathy, 2011:81-82).

Az erkölcsösség bemutatásában nagy szerepe lett a médiának: de legtöbbször épp az erkölcstelenség mutatkozik meg egy-egy tévéműsorban: gyilkosság, korrupció, verekedés, agresszív magatartás. A jó nem nyeri el a jutalmát, ahogyan azt a mesékben megszoktuk. A trágár kifejezésmód el van terjedve a médiában (Bábosik, 2004:333-335).

A magyar televíziós műsorok a hatvanas években kezdődtek el. Eleinte csak hetente 1-2 alkalommal voltak sugározva, majd egy hétig, egy nap kivételével. Ezen az egy napon örültek a gyermekek, mert szüleik tudtak velük foglalkozni (Ranschburg, 2006:5).

Azóta megjelent az okostelefon, televízió, Ipad, számítógép, s egyéb technikai eszközök, melyek az emberi kommunikáció helyére lépnek. A mai anya-gyermek kapcsolatokban ezért is kell megtenni sok mindent azért, hogy kialakuljon a helyes kommunikáció, s a szeretetteljes légkör, amit az okoseszközök nem tudnak pótolni (Czieger, 2014; Ranschburg, 2006).

Az internet már teljesen új kommunikációs lehetőségeket nyitott meg az emberek felé: lehet különböző személyekkel beszélgetni, akár csoportokban is megoszthat az ember különböző üzeneteket, és a világ felé, a közösségi hálóba is posztolhatja gondolatait, s elolvashatja másokét is. A különböző közösségi oldalak: Facebook, Youtube, Twitter, Instagram megjelenésével sok fiatal érzi úgy, hogy egy új közösség tagjai lettek. Ma már a mobilnet segítségével nemcsak otthon, ismerősöknél, hanem az utcán, és rengeteg más

helyen elérhető az internet. Az írni nem tudó kisgyerekek is hozzáférnek különböző tartalmakhoz az érintőképernyős eszközökkel, ezt jó meggátolni, s többek között azt is, hogy a szülő ne hagyjon digitális lábnyomot még a kicsi, pár hónapos vagy a még meg nem született gyermekéről úgy, hogy képet tölt fel róla, illetve az ultrahangképről (Andok, 2016:419-421).

Vigyázni kell szülőként arra, hogy a televízió- és internethasználat ha helyet is kap a gyermek életében, korlátok között maradjon (Bábosik, 2004:346)

2.1 A televízió hatása a gyerekekre

A tévénézés rossz hatással van a gyermek idegrendszerére, nem segíti elő érzelmi fejlődését, hamis képet alakít ki a világgal kapcsolatban, sok időt vesz el az életből, melyet kikapcsolódással, más hasznos programokkal lehet tölteni. Hogy valaki enged-e a csábításnak, személyiségétől függ (Czieger, 2014:84; Bábosik, 2004:342-343).

Jerry Mander, amerikai író, aktivista szerint a televízió nemcsak a gyerekekre van rossz hatással, általa az embert befolyásolják reklámok, valóságosnak tűnő képek alapján, viselkedését átalakítják, s bármennyire változtatnának a műsorok minőségén, úgymint romboló hatással lesz a tévé az ember testére és lelkére egyaránt (Ranschburg, 2006:12-18).

A reklámok valódi célját a gyermekek nem érthetik, viszont előnyben részesítik ők is azokat a termékeket, melyeket ott látnak. S ebből az következik, hogy megpróbálják rávenni szüleiket egy játék, édesség, vagy bármi más megvételére, így családi viszályok is kialakulhatnak (N. Kollár – Szabó, 2004:528; Ranschburg, 2006:113-117).

Az embereknek ellenőrzési lehetőségük sincs arra, hogy megváltoztassák a tévéműsort, a sorrendet, a reklámokat. Ha nem a kikapcsolás lehetőségét választják egy-egy alkalommal, akkor nem tudnak megszabadulni a képernyő „rabságától.” Sokszor az embereknek jólesik, hogy nem kell gondolkodniuk egy-egy történésen, nem kell választ adni egy-egy kérdésre, így a televízióban látottak, hallottak mintájára változik meg a gondolkodás módjuk, értékrendjük. Kutatások bizonyítják azt, hogy aki több mint 4 órán keresztül néz egy nap tévét, az fél a világtól, nem érzi magát biztonságban (Andok, 2016:418; Ranschburg, 2006:12-18, 93-94).

A gyermekek számára a rövid műsoridő előnyös, nincs értelme egymás után több műsort megnézni. Egy átlagos amerikai családban a kutatások szerint a televízió 6 órát megy naponta, s ebből az időből a kisgyermek 2 órát tévézik. Egyéb kutatások azt bizonyítják, hogy amennyiben problémák vannak a családban, annál több időt hagyják tévézni a

gyereket. Ez az idő akár 5 (!) órát is magába foglal naponta. Egy óvodáskorú gyermeknek azonban sok mozgásra lenne szüksége az agyi fejlődéséhez. Ha tévét is néz, nem szabad, hogy az adott mese vagy film 20 percnél több legyen. Hogyha be van kapcsolva folyamatosan a tévé, míg a gyerek játszik, akkor a két tevékenység ütközik egymással, s egyiknek sem lesz jelentősége. Amit csinálunk, azt teljes odaadással kellene csinálnunk, nem figyelve más tényezőkre (Bábosik, 2004:340, 347; Cole, 1997; Czieger, 2014).

A televízió pozitív hatással is van a gyermekekre. Nem lehet megcáfolni azt a tényt, hogy a kisgyermek tanul a tévéből, fejlődik a társas készségük, gyarapszik a tudásuk (N. Kollár – Szabó, 2004:524).

Andrew Meltzoff 1988-ban bebizonyította, hogy az 1 évet betöltött gyerekek utánozzák azt, amit a televízióban látnak és hallanak. Megfigyeltetett a gyerekekkel egy felnőttet a tévében, aki szétszedett majd összerakott egy tárgyat, s ezt a gyermek meg tudta ismételni.

A képernyőkön a reklámok és a műsorok is nagyban befolyásolják a kisgyermek viselkedését, aki elkezd utánozni az ott elmondottakat, kedvenc mesehőseik öltözködési és étkezési szokásait. Van azonban negatív hatása is a tévézésnek: a gyermek összekeveri az ott látottakat a valósággal. Egyébként is gondot okoz neki a valóság és a látszat megkülönböztetése. Egy 1979-es kutatás eredményei alapján megállapították, hogy a 3-4 éves gyermekek nagyrésze azt gondolja, hogy a tévés szereplők látják őket, s tudnak egymással kommunikálni (Cole, 1997:433).

1990-ben egy kutatásban pedig arra jöttek rá a tudósok, hogy a 3 évesek minden képernyőn látott dolgot valóságosnak hisznek, ám a 4 évesek már tudják, hogy csak képeket látnak. Azon is gondolkodnak a gyermekek, hogy az események igazak-e a tévében. A 7-8 évesek is azt hiszik, hogy a házaspárt játszó emberek barátok és a lövések is igaziak egy filmben. Nem értik meg az események egymásutániségét, a bonyolult jeleneteket. Nagyon meg kell válogatni azt, hogy mivel találkozik a gyermek a médiában, mert a gyermek mindig a felnőtteket utánozza (Cole, 1997:433-434; Bábosik, 2004:339; N. Kollár – Szabó, 2004:526-527; Ranschburg, 2006:37).

A televízió vonzza a felnőttek figyelmét, s fenntartja azt a sok vágás, részletek kiemelése miatt. Ám a gyermekek pont ezek miatt veszítik el sokszor a fonalat egy-egy műsor nézése során, mert nem tudnak úgy következtetni a dolgokra, s ebből kifolyólag nem tudják azt jól felidézni. A gyermek, ha nem is érti a műsort, amit néz, nem mozdul el a tévé elől, odacsábítják a fények, s egyfajta kábultság vesz erőt rajta. Az oktató műsorokat valamivel jobban megértették. A televízió gyakori nézése által nehezebben szocializálódik a gyermek,

s gyengébben teljesít a későbbi tanulása során. Különböző fejlődési zavarok jöhetnek létre fejlődésükben (Cole, 1997:434-435, Ranschburg, 2006:20, 59-63).

Egy szülőnek fontos törődnie azzal, hogy milyen tartalmakat néz a gyermeke. A híradóktól meg lehet óvni a gyerekeket, mert a legtöbb hír csak a világban történő szörnyűségeket mutatja be, de fel is lehet készíteni őket arra, hogy a világban egyaránt jó és rossz dolgokkal is találkozni fognak (Ranschburg, 2006: 34-35).

Nagyon fontos, hogy a szülő mérlegelje, hogy milyen hatásnak teszi ki a gyermekét, válogassa meg a tévéműsorokat, hogy a gyerek ne értse félre a tévében látottakat (N. Kollár – Szabó, 2004:526).

Az egyik leggyakoribb probléma az, hogy különböző népcsoportokba tartozó emberek ugyanazokban a szerepkörökben jelennek meg. Például egy olasz ember általában bűnözőként szerepel a filmekben, a nők pedig a segítő szerepét veszik fel titkárnőként, ápolónőként. Ha pozitív példa jelenik meg egy mesében, akkor a gyermek azt természetesnek veszi. A nemi identitás kialakulását befolyásolja az, hogy egy adott szereplő milyen játékkal játszik az adott műsorban.

Gyakran tartalmazznak a műsorok erőszakos jeleneteket, melyek fokozzák az agressziót a nézők viselkedésében. Ilyen műsorok közé tartoznak a szuperhősökről szóló mesék, filmek, sorozatok (Cole, 1997:435-436).

Rengeteg akciófilmet sugároz a televízió. A Televíziós Erőszak Nemzeti Kutatása azt vizsgálta, mennyi erőszak jelenik meg a tévében, s hogy ezt a viselkedést mennyien utánozzák. Ezekben a műsorokban jelen van a humor, és a főhős vonzó tulajdonságokkal rendelkezik az erőszakosság mellett. Nem büntetik meg rögtön az agresszív cselekedetet, így a főhős vagy egyáltalán nem, vagy csak később látja be rossz tetteit. A gyermek a 12-es karikával nem rendelkező mesékben is láthat erőszakos cselekményt, s van, hogy a főhősnek baja sem esik (például A kengyelfutó gyalogkakukk című rajzfilmben), így nem fogja őket érdekelni mások szenvedése. Az erőszakkal, bántó magatartással rendelkező filmek a legfelkapottabbak, ezzel keresik a legtöbb pénzt világszerte. A bántalmazott gyermekeknek az agresszív filmek vigaszt és egyben példát adnak későbbi életszakaszukban (Bábosik, 2004:341; Ranschburg, 2006:73-77, 90-91, 94-95).

Egy kísérletben 6-7 éves gyerekeket vizsgáltak 3 csoportban. Mindegyik csoport egy agresszív jelenetet nézett meg, melyben egy felnőtt egy bábút bántott. Amelyik csoport azt látta, hogy az agresszív viselkedésért jutalom jár, többször tanúsított agresszív magatartást, mint azok, akik azt látták, hogy semmi sem jár vagy büntetés jár ezért (Ranschburg, 2006:79-84).

Ma már az óvodások kedvenc meséjükről beszélve a rajzfilmre gondolnak, nem a történetre (például a Hófehérke mese kapcsán). A nyolcvanas évektől kezdve nagyon sok olyan mese került képernyőre, amely a gyermekből agresszivitást vált ki. Ilyen volt a Tom és Jerry, a Hagyd aludni a papát reggeli műsor, melyben a J. I. Joe és a Tini nindzsa teknőcök című rajzfilmekből áradt az erőszak, bár megvolt a maga humoruk is ezeknek. Sokszor hiába rakják ki a tévéműsor készítői a 12-es, 16-os vagy 18-as karikát, ha a gyerek egyedül néz tévét, akkor ez mit sem ér.

Fontos, hogy koruknak megfelelő mesét nézzenek, melyek színvonalasak, humorosak, felismerő jellegűek (lehessen látni, ki milyen szerepben van egy mesében, s hogy kapcsolódnak egymáshoz a szereplők), mozgalmasak. Például ilyenek lehetnek: A kockás fülű nyúl, Bogyó és Babóca, Mazsola és Tádé, Futrinka utca, Pom-pom, Süsü, Lolka és Bolka, Mézga család, a magyar népmesék, Mátyás király történetei, Bagaméri (Czieger, 2014:85-86; Ranschburg, 2006:22-33, 55).

Az agresszív minták mellett ugyanolyan hatást váltanak ki a pozitív példák is, ha ezt látja a gyerek, ezt fogja szívesen utánozni. (Ranschburg, 2006:96)

2.1.1. A televízió és a gyermek kognitív fejlődése

A gyermek kognitív tevékenységei közé tartozik az érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, gondolkodás.

Egy amerikai kutatócsoport kutatása szerint az 1-3 évesek gyerekek túl sok ingert kapnak televízió nézése közben. Kutatásuk eredményeként azt határozták meg, hogy az 1 éves gyerekek minél hosszabb ideig nézik a televíziót, annál inkább nyugtalanokká válnak 7 éves korukra és nehezebben fognak koncentrálni, s ez valószínűleg azért következik be, mert a szülők elfáradnak sokszor a nevelésben és a gyermeküket a tévé elé ültetik, mely látszólag nyugalmat ígér. A szülő aztán nem „harcol” a gyermekével akkor sem, amikor lefekvés idejében is tévézni szeretne. A televízió gátolja a gyermek képzelőerejét attól függetlenül, hogy milyen mesét néz. Csökken a kreativitásuk a játszás során, lusták lesznek elképzelni azt, amit hallanak egy szóban elmondott mesében. Ez egyben kihat a gondolkodásukra, intelligenciaszintjükre. Ellenben a meseolvasás során nem a leírt szöveget, hanem abból egy önálló, egyedi képet képez az agyában a gyerek, alkot valami újat (Hüther, 2009:406; Ranschburg, 2006:40-45, 49, 52-54).

Olyan kutatások is voltak, melyek azt bizonyították, hogy az alacsony iskolai végzettséggel rendelkező szülő gyermekére pozitív hatással van a televízió, s azok az óvodás gyerekek, akik napi 1-1,5 órát néznek játékos, mesés műsorokat, jobban fejlődnek, mint akik

egyáltalán nem néznek televíziót. Nem muszáj mindig tanító jellegű mesét nézniük, hiszen nekik is jár egy kis kikapcsolódás. Tehát a tévénézési szokások mellett fontos tényező a szülő gondoskodása, értékrendje, ismerete, a nézett műsor minősége, a tévézéssel eltöltött idő. A műsorok jellemformáló hatással vannak a gyermekekre, s általuk a gyermek világképe is változhat. Dorothy Singer létrehozott munkatársaival együtt egy óvodások számára készült sorozatot, amely segít a képzelet fejlődésében, s olyan információkat rögzít, melyek segítenek az iskolába lépésnél. A szülő jelenléte és az általa választott jó műsor segít fenntartani a gyermek érdeklődését, s ha teheti, legyen ott, amikor a gyermek tévét néz, hogy megbeszéljék az általa meg nem értett dolgokat. A szülő a gyerek mellett ülhet csendben, s nézheti együtt vele azt a műsort, mely a gyermek életkorának megfelelő, s mikor nemkívánatos tartalommal találják szemben magukat, akkor csatornát vált. De a műsor közben is megbeszélhetik azt, hogy helyesen viselkedett-e a szereplő. A műsor befejeztével a szülő élményt teremthet azzal, hogy egy játékot talál ki a meséhez, melyben a gyermek feldolgozhatja a látottakat (N. Kollár – Szabó, 2004:527-530; Ranschburg, 2006:65-72).

2.2 A számítógépes játékok

A számítógép és az internet már helyettesít számos újságot, könyvet. Sok családban a gyermeknek külön számítógépe vagy egyéb okoseszköze van, mely azt jelenti, hogy a szülő nem tudja teljesen szabályozni, mit csinál ezekkel a gyermeke, mikor ő épp nincs ott (Bábosik, 2004:344, 346).

A videojátékokat a tévéhez lehet kapcsolni, a számítógép megjelenése viszont hasonló hatást keltett az ilyen játékoknál. Míg a tévénézés passzívvá teszi a gyereket, ezzel ellentétben az efféle interaktív játékok játszása aktivitást kelt, mivel a gyermek döntése, hozzáértése alapján alakul a játék folyamata (Ranschburg, 2006:123).

A gyerekek sokszor azért keresnek különböző játékokat az interneten, mert szeretnének valamilyen feladatot megoldani, teljesíteni, versenyezni, de ettől a „fejlődéstől” a való életben nem lesz számunkra könnyebb az eligazodás (Hüther, 2009:407).

Számtalan internetes játéktípus létezik: stratégiajátékok (sakkjátékok), fejtörők (Tetris), autó- és repülővezetési játékok, akció játékok, kaland- és szerepjátékok (Ranschburg, 2006:124).

A számítógépes játékok nem képesek azt a fejlesztő hatást elérni, mint a hagyományos játékok, melyek során a gyermekek képzelőereje fejlődik. A legó olyan játék, amely kreatívvá, találékonnyá teszi a gyermeket, segít ok-okozati tényeket felfedni. A virtuális játék magányossá teszi a gyermeket, s ez idő alatt, míg így játszik, nem fejlődik a

gondolkodása és a beszédkésztsége sem. Bár már ez jelenti számukra a szórakozást (Czieger, 2014; Ranschburg, 2006).

E játékok jobban hatnak a gyermekekre, mint a televíziós műsorok, hiszen egy lövöldözős játékban a gyermek lövész szerepében válik támadóvá. A tevékenység sokszor megismétlődik, a gyermek valamilyen „jutalmat” is beszerez eközben. Kutatások bizonyítják, hogy az izgalmi szint és az erőszakos gondolatok, cselekedetek növekedésével járnak ezek a játékok. A nem agresszív hajlamú gyerekeknél az efféle játékok támadó jellegű megnyilvánulásokat hozhatnak létre (Ranschburg, 2006:125-129).

2.3 A játszva tanulás

A számítógépes játékoknak fejlesztő hatásaik is vannak a gondolkodás fejlődésében is. Ilyenkor a gyerekek az egész agyukat használják egy-egy tevékenységhez. Az óvodás gyermekek sokszor játszanak manapság is olyan játékokat, melyeknek fejlesztő céljuk van: megtanulják általa az irányokat, méreteket, összehasonlító folyamatokat végeznek, értékelnek, megfigyelik az egyes járművek gyorsaságát, színezhettek. A problémamegoldó képességük javul, új dolgokat tanulnak meg a természetről, környezetükről, gyorsabban jegyeznek meg dolgokat, nagyobb élménnyel. A logikusan gondolkodók, új megoldásokat észrevezők lesznek sikeresek az életben. De fontos, hogy e tevékenységek ideje korlátozva legyen (Gyarmathy, 2011:88; Ranschburg, 2006:130-136).

III. MULTIMÉDIÁS OTTHONOK

Eleinte, az 1920-as években azt kutatták, hogy a moziban a filmek milyen hatással vannak a gyerekekre. Majd később a rádió, tévé, aztán a számítógép, s különféle okoseszközök hatását vizsgálták, s vizsgálják napjainkban is. De ma már egy gyermek sokkal gyakrabban találkozik az IKT-eszközökkel, mint régebben, hiszen egy héten egyszer-kétszer ment el moziba, ma már minden eszköz adott, amiket nap mint nap kezébe vesz a gyerek (Andok, 2016:418).

Koncz István és Nagy Andor József (2002) tanulmánya szerint a média informál a világban történő eseményekről, értékeket közvetít: a toleranciát, műveltséget, erkölcsöt, toleranciát, fejleszti az adott közösséget. De egyben ideálokat is teremt: az ember legyen vékony, haja káprázatos, legyen egészséges, jókedvű, érzései által vezérelt, gazdag, stb. A gyermekek megválaszthatják a média azon karakterét, akivel azonosulni tudnak. Sokszor elvárják, hogy olyan életük legyen, mint annak, akit a médiában látnak (Bábosik, 2004:328-330).

A televízió, videó, internet, számítógép, s egyéb okoseszköz már szinte minden családban jelen van. 1940 környékén a televíziók megjelenésével azt jósolták meg, hogy ez a készülék „családtaggá” fog válni (N. Kollár – Szabó, 2004:523).

Ranschburg Jenő vészjóslóan azt írja 2006-ban megjelent könyvében, hogy lassan eljön az az idő, amikor a családokban több okoseszköz is megjelenik, s élő kommunikáció helyett ezeket használják családon belül az emberek, így nem láthatják egymás arcát, mikor leírják az üzenetet. Ez az idő is eljött, ma már rengetegen így beszélgetnek egymással, családtagjaikkal. Bár az írás során fejlődnek a literációs készségek, mégsem helyettesítik az élő beszédet. Azok sem tudják kivonni magukat az okoseszközök hatása alól, akik ellenezni szeretnék azokat. Small és Vorgan (2008) kutatásukban bebizonyították, hogy az internethasználók idegrendszere átalakul, a rövidtávú memóriájuk nagyobb, mint azoké, akik nem használják ezt az új technikát.

Vannak olyan megoldások, melyek lehetővé teszik a médiahasználat pozitív hatásait előtérbe helyezni (Gyarmathy, 2011:80; Ranschburg, 2006:147-148).

A számítógép hasznos munkaeszköz, népszerű, az internet olyan lehetőségeket teremtett a kommunikációban, mely által akár a világ két legtávolabbi pontján lévő emberek is képesek lesznek egymással kapcsolatot teremteni. De milyen ez az írásbeli kommunikáció?

Valakinek könnyebb így, mert nem kell szemtől szemben állni a beszélgetőpartnerével, így „nem muszáj” őszintének lenni, nem látszik, ha feszült (Ranschburg, 2006:149-150).

3.1 A függőség

Számos kutatás megerősítette, hogy a televízió és internethasználat képes olyan függőséget okozni, mint egy kábítószer: s az ember nehezen tud megszabadulni ettől. Egyre több időt töltenek a képernyő előtt az egyének, s ha valami miatt nem tudnak hozzáférni ezekhez az eszközökhöz, idegesek lesznek, s ha „megkapják, amit akarnak”, akkor megnyugszanak. Érzik, hogy sok idejük száll el, de nem tudják kontrollálni magukat. Elhanyagolják baráti kapcsolataikat, hobbijukat. (Ranschburg, 2006:158-161).

A televíziófüggőségben „szenvedők” sokkal több időt töltenek a képernyő előtt, mint amennyit szükségesnek érznek, hipnotikus állapotba kerülnek e passzív folyamat során. Felmérések alapján kiderült, hogy a televízió koncentrációs zavarokat okoz, nem pihentet, hanem épp ellenkezőleg: elszívja az energiát, rontja a jó hangulatot, többek között romlik az emlékezőképesség is (Gyarmathy, 2011:2; Ranschburg, 2006:161-164).

A számítógépfüggés magába foglalja az olyan szerencsejátékokat, melyben a játékos várja a jutalmat, mindig a jobb teljesítményre vár, így nem tud felhagyni a játékkal. Az ügyességi játékok menekülést nyújtanak egy-egy konfliktus leküzdésében. A játékos újabb szinteket teljesít, így megjelenik az öröm és a flow-élmény (Ranschburg, 2006:164-166).

Nem a teljes elvonás a cél tehát a felsorolt esetekben, hanem a megfelelő okoseszköz-használat kialakítása (Ranschburg, 2006:169).

3.2 A kisgyermek médiahasználati szokásai

A kisgyermek nehezen fogja egyensúlyozni, mozgáskoordinációjuk nem fejlődik ki megfelelően a nagy mennyiségű okoseszköz-használat miatt. Az egyensúlyozás folyamata kapcsolatban van a logikai gondolkodással, az énekléssel is, melyhez hozzátartozik az alkalmazkodás másokhoz. Míg régen érdekelte a gyermekeket a tárgyak (vekker, játék) szét- és összeszerelése, ma már más információk kerültek előtérbe. A gyermek egy tévénézés alkalmával még aktív résztvevője lesz az ott történeteknek, mint ahogyan addig megszokta a valóságban: hozzászól az ott látottakhoz (Hüther, 2009:405).

A szülő értékrendje, korlátozásai összefüggnek. A gyermek médiahasználati szokásai ezen alapszanak. Ha a szülő órákat fog tölteni a képernyő előtt, akkor a gyerek is az ő példájából tanul. A szülőnek meg kell beszélnie a gyermekével már a kezdetektől, hogy

milyen műsort nézzenek, s mit nem, illetve meddig, valamint, hogy mi erre a magyarázat. Így a gyermekben is kialakul egyfajta tudatosság ez iránt (Ranschburg, 2006:170-172, 176)

A televízió nézését egyfajta programhoz kell igazítani, valamint egy-egy kijelölt csatornához. Nem szabad a gyereket a tévé elé ültetni, míg a szülőnek más dolga van, mert ez is a függőség kialakulását eredményezheti. A tévében látottakat jó elemezni, megbeszélni, a gyermek reakcióit megvilágítani, még akkor is, ha a szülő nincs jelen a tévézésnél. Jó dolog hangsúlyozni a pozitív magatartásformákat, amelyek megjelentek, így a pozitív példák a való életben is hatást fognak gyakorolni a gyermekekre. Az olyan meséket, melyek alapján rajzfilmek készültek, jó összehasonlítani (Bábosik, 2004:348; Ranschburg, 2006: 172-176).

3.3 Egy kutatás az óvodások IKT-használatáról

Az olvasott kutatásban az óvodáskorú gyerekek okoseszköz-használatát mérték fel kérdőív segítségével, s megfigyelték a szülők iskolai végzettségét és példaadását is a téma tükrében. Rengeteg eszköz áll ma már rendelkezésre, ami növeli a virtuális világ életünkbe való behatolását. A három évesekre a televízióhasználat volt inkább jellemző, az internetezést pedig leginkább okostelefonnal valósítják meg, ritkábban táblagéppel vagy komputerrel. A szülők egyharmada válaszolta azt, hogy a gyermeke már 2 éves kora előtt elkezdte használni a modern technika eszközeit vagy fejlesztő vagy pihentető céllal. Vannak olyan tudósok, akik elismerik az okoseszközök gyermekekre vonatkozó fejlesztő hatását, de vannak olyanok, akik a veszélyeit hangsúlyozzák és az ártalmakat, amelyeket a túlzott használat okoz. 1881 kérdőívet dolgoztak fel a kutatók különböző magyarországi óvodákra nézve. A nemek aránya ugyanolyan volt, a legtöbb gyerek, akire nézve kitöltötték a szülők a kérdőívet, nagycsoportos volt. Leginkább édesanyák szerepeltek a kutatásban. A szülők többsége felsőfokú végzettséggel rendelkezett, nagyon kevesen rendelkeztek csupán legnagyobb fokozatként általános iskolai végzettséggel (Hódi et. al., 2019:22-39).

Az eredményekben kiderült, hogy a gyermekek több mint 60%-ának nem volt saját okoseszköze, viszont a nagycsoportosoknak volt gyakrabban a kisebbeknél. Leggyakrabban az okostelefont használták. A kiscsoportosok átlagosan hetente 4,4 órát használtak okoseszközöket, a középső csoportosok 5 órát, a nagycsoportosok 5,5 órát. A szülők végzettsége nem befolyásolta ezt az időtartamot. Mesenézéssel, képek nézésével, zenehallgatással, kapcsolattartással, nagyon ritkán videojátékkal töltik idejüket az okoseszközön, vagy fejlesztő játékokat játszanak. A szülők a legtöbb időt az okostelefonnal töltik, a legkevesebbet pedig a táblagéppel. A legtöbb szülő mindig kiválasztja és megszabja, hogy a gyermeke mivel foglalkozhat az eszközön, sokan gyakran és elenyésző

mennyiségben vannak olyan szülők, akik ezt nem ellenőrzik, de sokan jelen vannak a gyermek efféle szórakozásánál. A szülők ritkán jutalmaznak azzal, hogy okoseszközt nyomnak gyermekük kezébe, de ezzel nem is büntetnek gyakran. A jutalmazásban a férfiak aránya nagyobb, mint a nőké. A megkérdezett szülők fele tájékoztatja gyermekét a túlzott használat veszélyeire. Az iskolai végzettségben nem mutatkoznak nagyobb különbségek, ami megemlíthető, az az, hogy akiknek a legnagyobb végzettsége az általános iskola, azok kevésbé ellenőrzik azt, hogy mit néz gyermekük. Minél felsőbb fokú végzettsége van a szülőnek, annál kevesebb eséllyel oszt meg gyermekéről dolgokat a közösségi oldalakon és annál gyakrabban bünteti gyermekét okoseszköz megvonással. A leggyakrabban akkor használják az okoseszközt a gyermekek, amikor a szülők épp valamilyen otthoni teendőjüket végzik., tehát a legtöbb esetben szórakozásra, körülbelül ugyanolyan arányban pedig arra, hogy fejlődjön vagy hogy lefoglalja magát. A szülők IKT-használata befolyásolja a gyermekekét is (Hódi et. al., 2019:22-39).

IV. A KUTATÁSRÓL

Kutatásomban az okoseszközök használatát vizsgáltam a korai anya-gyermek kapcsolatok tükrében. Ez viszonylag egy új kutatási téma Kárpátalján belül, s aktualitását tekintve is megfelelő, hiszen olyan időket élünk, melyben nélkülözhetlenné váltak a modern technika eszközei: az okostelefon, a táblagép, a laptop, a számítógép és egyebek, s ezeket a legtöbb szülő nem is tudja már teljesen megvonni a gyermekétől. E kutatás hasznos lehet további pedagógiai munkámban, hiszen megfelelő téma lehet ez egy szülői értekezleten vagy egy fórumon, csoportos beszélgetés vagy kerekasztal-beszélgetés keretein belül. Az itt összefoglalt eredmények kellő útmutatást adhatnak az oktatási-nevelési folyamatban.

4.1. A kutatás célja és hipotézise

A kutatásom célja az volt, hogy megtudjam, mennyire van jelen az okoseszközök használata a kisgyermekes családokban, s hogy mennyire vélekednek pozitívan vagy épp negatívan a kisgyermekes anyukák ezekről.

Kutatásom megkezdése előtt felállítottam néhány hipotézist:

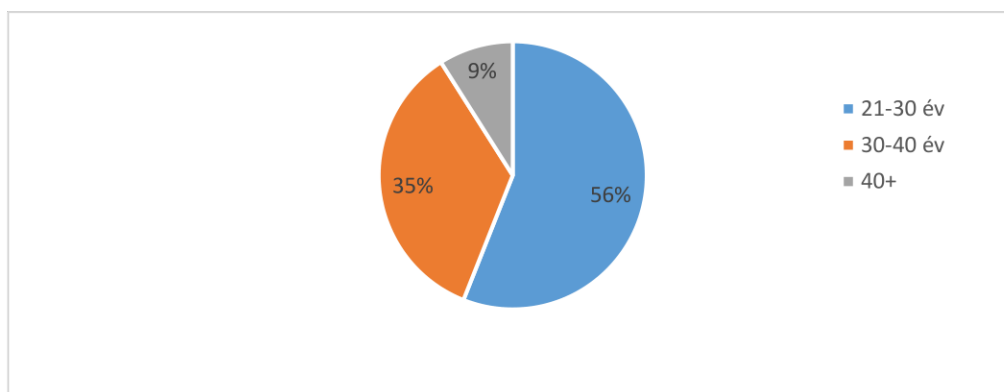
- H1. Az édesanyák többsége megosztja gyermeke születésének hírét a közösségi oldalon.
- H2. A gyermekek három éves korukig nem használnak okoseszközöket a televízió kivételével.
- H3. A főiskolát vagy egyetemet végzett édesanyák korlátozzák az okoseszközök használatát.

4.2 Kutatásom menete

Kutatásom során kérdőívet készítettem olyan édesanyák számára, akiknek 0-6 éves korú gyermekük van. A kérdőívet online formában osztottam meg adatközlőimmel közösségi oldalon, illetve privát üzenetekben. Válaszadóim rendkívül segítőkészek és érdeklődők voltak.

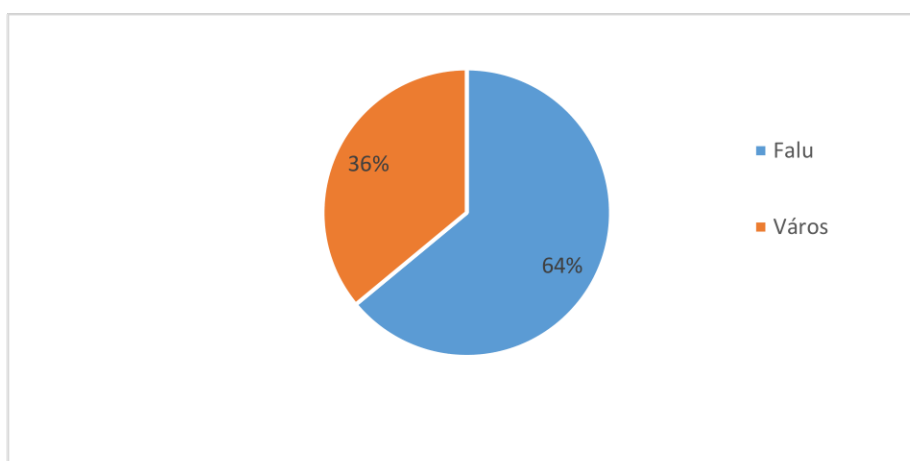
100 adatközlő segítette a munkámat, akik a 21-45 éves korosztály közé tehetőek.

1. ábra. A korosztályok megoszlása

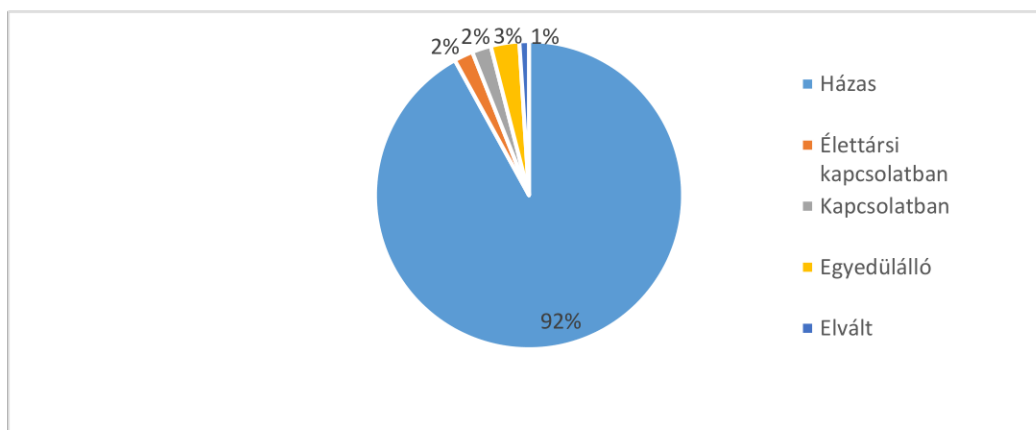
Amint az alábbi ábrán is láthatjuk, válaszadóim között 3 csoportot különböztettem meg: a 21-30 éves korosztály, melyből a legtöbben, azaz 56-an voltak. A második kategória a 30-40 éves korosztály, amelyből 35-en adtak választ, illetve az utolsó korosztály, a 40 év fölöttiek, melyből kicsit kevesebben, 9-en választottak.

2. ábra. Lakhely szerinti megoszlás

Adatközlőimet lakhelyük szerint két csoportra osztottam: városiak és falusiak. Kiderült, hogy 64%-uk falun él, 36%-uk pedig városban.

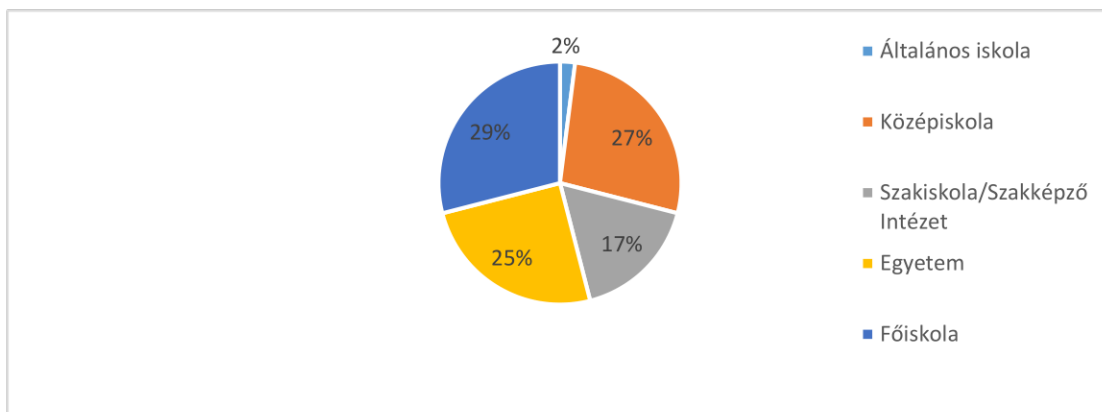
3. ábra. Családi állapot szerinti megoszlás

Különböző családi állapotokkal találkoztam kutatásom során: házas (92%), élettársi kapcsolatban élő (2%), kapcsolatban élő (2%), egyedülálló (3%) és elvált (1%). A legtöbb anyuka házasságban él, elenyésző mennyiségben pedig találkozhatunk csonka családokkal, illetve kapcsolatban élőkkel.

4. ábra. Az adatközlők iskolai végzettsége

Az édesanyák nagy részének felsőfokú végzettsége van: egyetemi (25%), főiskolai (29%). A szakiskolát vagy szakképző intézetet végzettek száma sem alacsony (17%), illetve a középiskolai végzettséggel rendelkezők 27%. Már jóval alacsonyabb számban fordul elő az általános iskolai végzettség, csupán 2%-uknál.

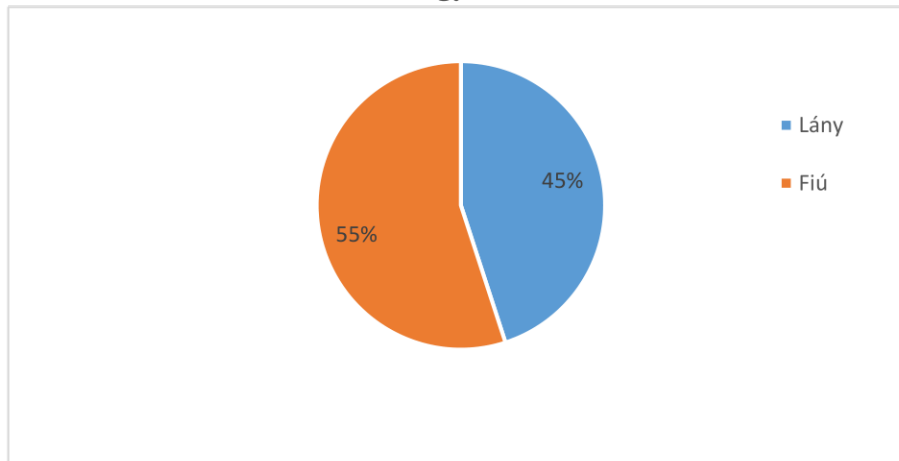
Ez arról tanúskodik, hogy egyre több anyuka rendelkezik manapság diplomával, valamint nagyon kevesen vannak azok, akik csak általános iskolát fejeztek be.

4.3 A kutatás eredményének feldolgozása

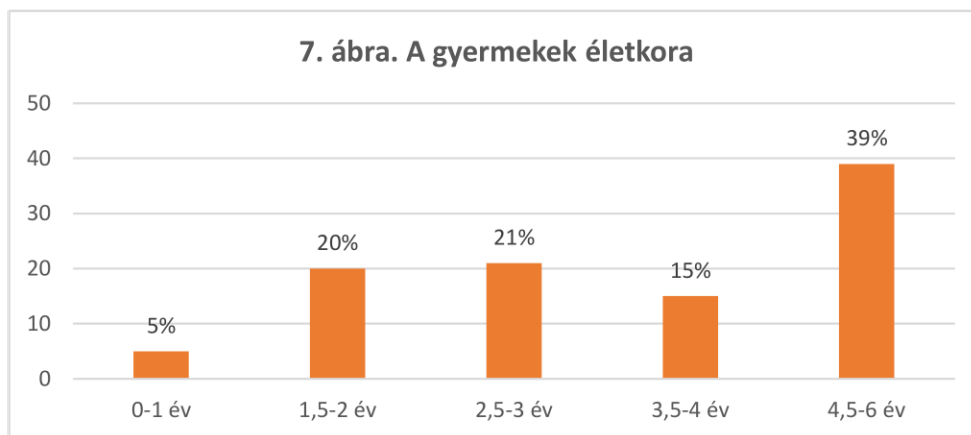
Ez az ábra is azt mutatja, hogy manapság nagyon kevesen vállalnak kettőnél több gyereket. A legtöbb anyukának egy gyermeke van (52%), de mivel nagyrészt fiatalok, nem kizárt, hogy vállalnak a jövőben még egy gyereket. Az édesanyák 32%-a két gyermeket nevel, valamint 11%-uk háromgyerekes családjára.

6. ábra. A gyermekek neme

Kiderült, hogy a kérdőívet kitöltők 55%-a fiút nevel, valamint 45%-a lányt.

7. ábra. A gyermekek életkora

Az adatközlő édesanyák 39%-ának 4,5-6 éves gyermeke van. Ez a legmagasabb korhatár. A megkérdezettek csupán 5%-a nevel 1 éves, vagy annál fiatalabb gyermeket. Ezen kívül még három korosztálytípust különítettem el: 1,5-2 éves gyermekek (20%), 2,5-3 éves gyermekek (21%), 3,5-4 éves gyermekek (15%).

Nem kötelező jelleggel, de feltettem olyan kérdéseket is, hogy: Várandóssága alatt beszélt(ek) a magzathoz?, Gyermeké mozgott-e sokat magzatként, valamint érintésre mozgással reagált?

Az anyukák mindegyike mégis válaszolt ezekre a kérdésekre, s kiderült, hogy többségük (78%) beszélt a magzatához, 20% néha, 2% pedig egyáltalán nem. Megtudtam ezen kívül, hogy az anyukák magzatainak túlnyomó többsége mozgékony volt, érintésre mozgással reagált (95%).

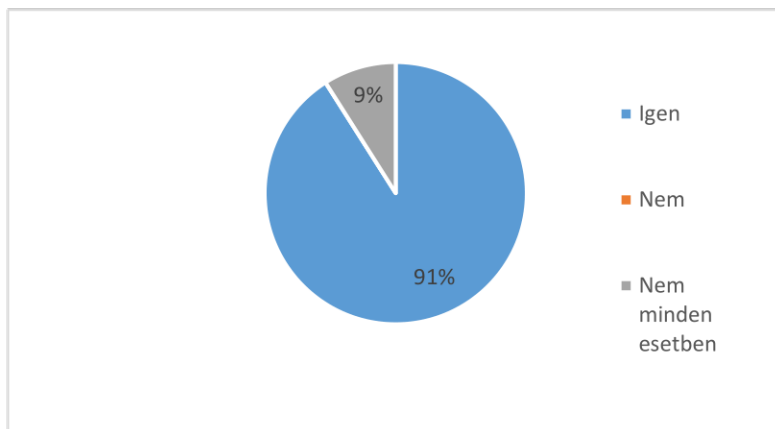
Megkérdeztem azt is, hogy megosztották-e környezetükkel örömhíriüket, hogy gyermeket várnak. 98%-ban kaptam igen választ.

Kiderült, hogy sokan nemcsak a közvetlen környezetükkel osztották meg a babavárást, hanem az interneten is, sőt voltak olyanok is, akik megszületett gyermekükről később is posztoltak képet. Ezt legtöbbször a Facebookon valamint az Instagramon tették meg. Ez azt

jelenti, hogy az anyukák többsége használja az internetes közösségi oldalakat, és a pozitív élményeiket, családi eseményeiket is megosztják a hírfolyamban. Egyértelműen voltak olyanok is, akik ezt a lehetőséget nem ragadták meg.

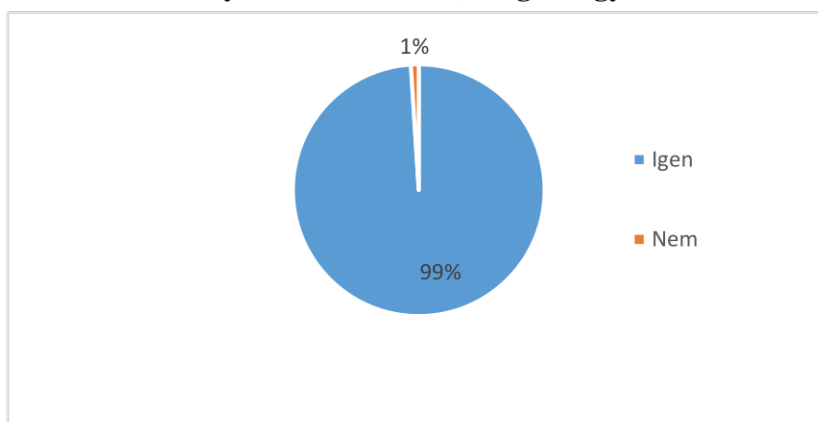
A továbbiakban néhány olyan kérdés következett, amely a korai anya-gyermek kapcsolatra vonatkozott:

8. ábra. Ha a gyermeke sírt, felvette és megvigasztalta?

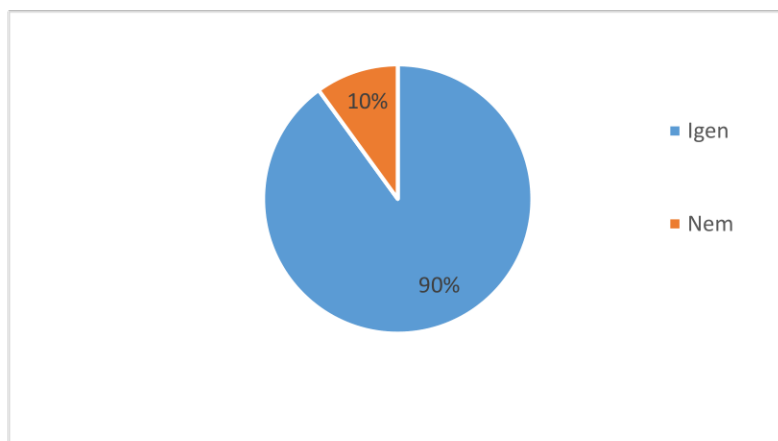
Mint láthatjuk az ábrán, nem volt olyan anyuka, aki ne vette volna fel gyermekét, amikor sírt, 91%-uk pedig minden esetben felvette és megvigasztalta gyermekét.

9. ábra. Gyakran ölbe vette, ringatta gyermekét?

Adatközlőim 99%-a gyakran ölbe vette és ringatta gyermekét. Ez rendkívül pozitív eredmény.

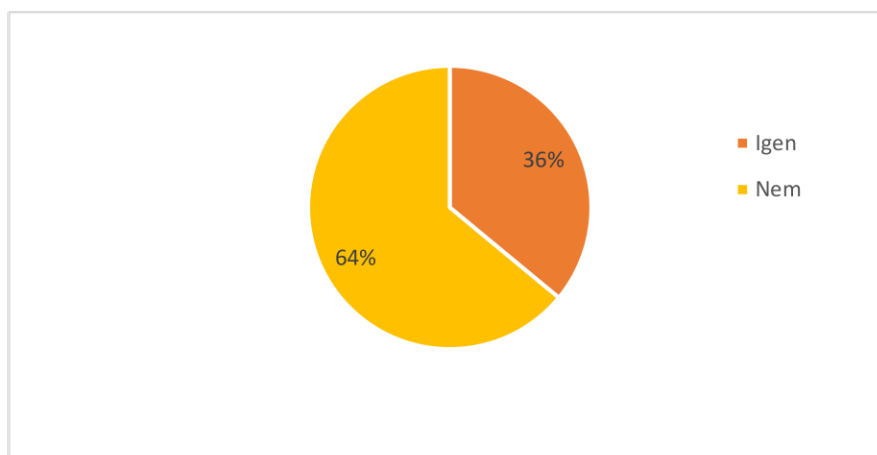
10. ábra. Sokat énekel/énekelt gyermekének?

Ezekon kívül rendkívül fontos a kisgyermeknek énekelni. Az éneklés nemcsak a kisgyermek érzelmi fejlődéséhez járul hozzá, hanem fejleszti kommunikációját, figyelmét, gondolkodását, koncentrációs képességeit is. Az ábra alapján láthatjuk, hogy adatközlőim 90%-a sokat énekel (énekelte) gyermekének.

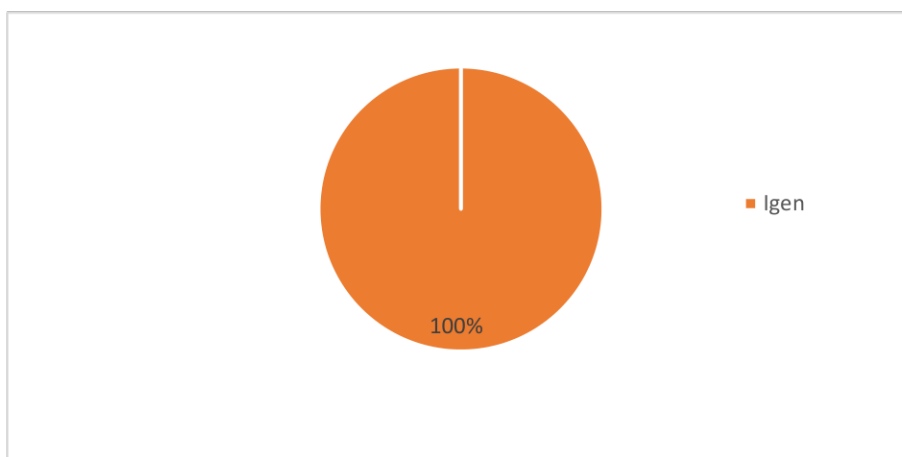
Minden gyermek egyedi, és minden szülő különbözőképpen gondolkodik. Így a gyermek bölcsődébe és óvodába járásáról megoszlanak a vélemények.

11. ábra. Járt-e (fog-e járni) gyermeke bölcsődébe?

A válaszadók többsége (64%) nem adta vagy nem szeretné bölcsődébe adni gyermekét, a maradék 36%-uk viszont a bölcsődébe járás mellett állt.

12. ábra. Járt-e (fog-e járni) gyermeke óvodába?

Az óvodába járás fontosságát mindegyik adatközlőm felismerte, így 100%-ban kaptam igen választ erre a kérdésre.

Azt, hogy könnyű volt-e, vagy épp nehéz gyermekük óvodába való beszoktatása, kifejthették egy kérdésben. Kétféle véglet jött itt létre.

Sokan voltak, akik könnyűnek tartották gyermekük óvodába való beszoktatását, s a következőket írták:

„Könnyen megszokta az ovodai közeget, szívesen van a gyerekek között.” – 28 éves_Nő

„3 nap dèlig volt, aztán teljes nap. Zökkenőmentes.” – 25 éves_Nő

„Könnyen és hamar megszokta az új környezetet és a gyerekeket.” – 33 éves_Nő

„Elég jól ment.” – 33 éves_Nő

„Könnyű volt, gyorsan adaptálódott.” – 30 éves_Nő

„A nagyobb gyermek bölcsis. Első nap 1 órát volt, aztán minden nap kicsit többet. 2 hét után már ott aludt. Nagyon szereti a bölcsit, örömmel megy.” – 29 éves_Nő

„1,5 éves kora óta bölcsődés volt, hamar megszokta nem sokat sírt, hiszen társasághoz volt szokva és így hamar beilleszkedett” – 29 éves_Nő

„2 hét alatt sikerült beszoktatni, úgy, hogy 2. hét elején már ott is aludt. Szereti nagyon az óvonénijait, és a dadusát is.” – 40 éves_Nő

„Könnyen ment, mert az ovoda nem volt idegen neki.” – 32 éves_Nő

„Simán ment, a bölcsődei nevelők vitték át őket, nem is kellett jelen lennem” – 41 éves_Nő

„Jó és gyors” – 33 éves_Nő

„Könnyű volt mert 8 hónap bölcsöde is segítette a közösségbe való szokást” – 36 éves_Nő

„Viszonylag könnyű, a vártnál könnyebben megszokta.” – 28 éves_Nő

„Nagyon gyors. Otthagytam s ő ott us maradt csak délután mentem érte” – 36 éves_Nő

Voltak olyanok is, akiknek nem volt túl könnyű, de nem okozott különösebben nehézséget sem az óvodai beszoktatás:

„Hamar megszokta, pár nap sírt reggelente.” – 29 éves_Nő

„Néha sírt, de aztán megtetszett.” – 42 éves_Nő

„Hamar megszokta, az elválás volt nehéz.” – 37 éves_Nő

„Bölcsődébe szoktattam. Elején nehezen ment a beszoktatás, de türelemmel ma már boldogan megy bölcsibe.” – 27 éves_Nő

Néhány adatközlőmnek nehézséget, gondot okozott az óvodai beszoktatás:

„Elég nehéz volt beszokni neki” – 30 éves_Nő

„Az első hétekben reggelente könnyen elengedtük egymást. Aztán egy ideig itthon kellett lennie betegség miatt, ezután már nehezebben maradt az oviba.” – 28 éves_Nő

„Nehéz volt. Költözködés miatt.” – 27 éves_Nő

„Eleinte nagyon nehéz volt mert nagyon anyuka típus magában sehova sem megy így a beilleszkedés is nehéz volt eleinte.” – 26 éves_Nő

„Kicsit nehézkes” – 29 éves_Nő

Érdekes volt számomra az, hogy néhányan szülőként és egyben óvónőként is töltötték ki a kérdőívet. Az ilyen válaszadók között voltak, akik nehézségként élték meg gyermekük óvodai beszoktatását, ám voltak, akiknek pont emiatt volt könnyű gyermekük óvodai beszoktatása. Ebből is látszik, hogy minden szülő, gyermek más, másként éli meg ezt az időszakot:

„Együtt kezdtük az óvodát, ő óvodásként, én óvónőként. A kérdésre a válasz nagyon sokrétű, egyszóval nehéz.” – 35 éves_Nő

„Mivel óvónő vagyok, ezért csak azzal a nehézséggel küszködtünk, hogy nehezen viselte mikor más gyereket vettem ölbe. (Egy csoportba voltunk)” – 39 éves_Nő

„Könnyen ment, én is az adott óvodában dolgozok.” – 35 éves_Nő

„Könnyű volt mert én voltam az óvónénije” – 32 éves_Nő

„Elég könnyű volt, mivel én is ott dolgozom óvónőként.” – 30 éves_Nő

Azok közül az anyukák közül, akiknek óvodás gyermekük van, 53-an válaszolták azt, hogy gyermekük könnyen barátkozik és szívesen játszik társaival, csupán 8-an adtak ellenkező választ.

Kíváncsi voltam arra is, hogy a választ adók gyermekei hol találkoznak a mesével.

Voltak nem teljesen egyértelmű válaszok is, melyekből bár megtudtam, hol találkozik a gyermek a mesével, de nem lehetett megtudni pontosan, hogy milyen formában:

„Otthon” – 26 éves_Nő

„mindenhol” – 41 éves_Nő

Hála Istennek, vannak még sokan, akik alkalmazzák még a mesélés módszerét otthon:

„Otthon, amikor olvasok neki” – 27 éves_Nő

„Könyvből olvasok neki” – 25 éves_Nő

„Felolvasok neki” – 34 éves_Nő

„Minden este olvasok neki elalvás előtt. Ha igényli, napközben is olvasunk.” – 27 éves_Nő

„Otthon, nagymamánál sokat olvastunk és olvasunk” – 32 éves_Nő

Valamint többen megemlítették az óvodát, mint környezetet, ahol a gyermekük sok mesét hall:

„Itthon és az oviban is” – 33 éves_Nő

„Meséskönyvben, interneten, óvodában és otthon egyaránt” – 29 éves_Nő

„Óvodában, otthon, mamánál” – 40 éves_Nő

„Itthon, óvodában, színházban (amíg működtek)” – 38 éves_Nő

De már sok válaszban megjelent a TV, YouTube, internet, telefon, mint mesenézés, mesehallgatás eszközei:

„TV” – 30 éves_Nő

„Itthon tvn és néha nagyon néha telefonon” – 30 éves_Nő

„Televízió és néha az internet” – 33 éves_Nő

„Tv, számítógép” – 45 éves_Nő

„Tv,Laptop” – 30 éves_Nő

A legtöbben vegyes módszert alkalmaznak, amely alapján a kisgyermek találkozhat meséskönyv (mesélés) által is, és okoseszközök útján is a mesével:

„Meséskönyv, mesehallgatás, TV, laptop.” – 30 éves_Nő

„YouTube vagy ha olvasok neki” – 23 éves_Nő

„Minden nap mesélek neki elalvás előtt, általában fejből. Sokszor ő találja ki melyik mesét akarja hallani, de van, hogy ki kell találni neki újat, azt is megmondja kiről (papa, mama, auto, kutyus stb). Játék közben könyvből mesélek, illetve tévéből nézi. És persze bölcsiben.” – 29 éves_Nő

„Minden este mesélek neki,de sajnos a YouTube on is sok mesét néz.” – 30 éves_Nő

„A család tagjai olvasnak neki, néha tv-ben.” – 27 éves_Nő

„Esti mese olvasáskor, TV-ben, telefonon (utóbbiak korlátozva napi 2-3 mesére)” – 28 éves_Nő

„Mesés könyvből olvasok fel neki, tv_ben,tableten” – 35 éves_Nő

„Még csak velünk van. Olvasunk, mesélünk, a nagyobb miatt néha képernyőn is.” – 27 éves_Nő

„Könyvekből, tv-ben, anyja saját maga talál ki neki meséket.” – 28 éves_Nő

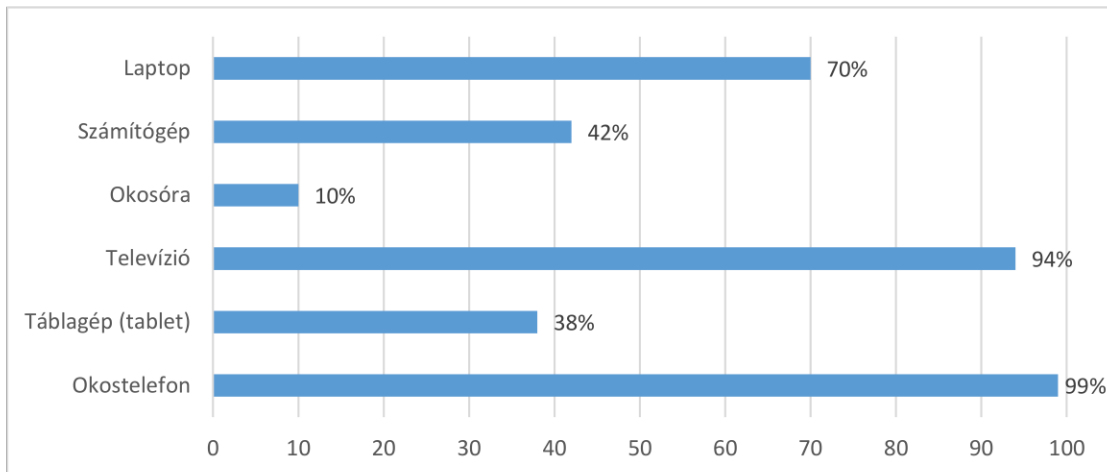
Összességében elmondható, hogy a legtöbb adatközlő alkalmazza a szóbeli mesélést vagy meseolvasást, illetve az okoseszközök által való mesenézést is, bár vannak, akik korlátozzák az okoseszközök használatát:

„A tv-ben nézheti, de nem állandóan és este elalváshoz olvasok mesét neki. Napközben néha forgatjuk a képek végett és mondom neki röviden a mesét.” – 32 éves_Nő

Sajnos átlagosan gyakrabban említették meg az okoseszközök használatát, mint a mesélést és meseolvasást.

A következő ábrán láthatjuk, milyen okoseszközök vannak manapság a családokban.

13. ábra. Az alábbiak közül milyen okoseszközök vannak a háztartásban?

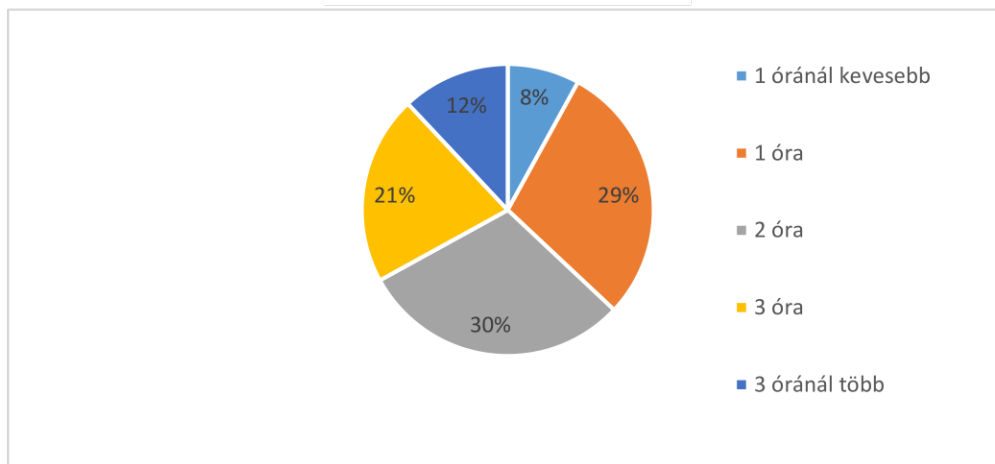

Ahogy az ábra is mutatja, a leggyakoribb okoseszközök közé tartozik az okostelefon, a televízió és a laptop. A számítógép és a táblagép hasonló mennyiségben volt jelen, valamint néhány családban jelen van az okosóra is.

A következő kérdésből megtudtam, hogy az anyukák mennyi időt szánnak naponta okoseszköz használatára.

14. ábra. Ön személyes használatra mennyi időt tölt naponta a fent említett

készülékek használatával?

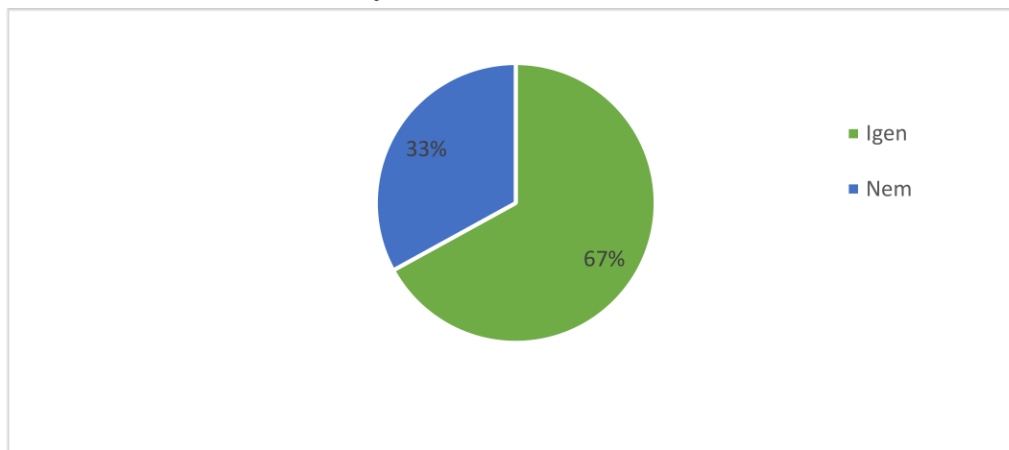

A válaszokból kiderült, hogy átlagosan az anyukák 1-2 órát töltenek naponta okoseszközök használatával.

Ezek után érdemes megtudnunk, hogy a szülők gyermekei mennyire használnak okoseszközöket.

15. ábra. Gyermek használ-e okoseszközt?

A diagram alapján láthatóvá válik számunkra, hogy a kutatásban résztvevő anyukák gyermekeinek többsége használ már okoseszközöket.

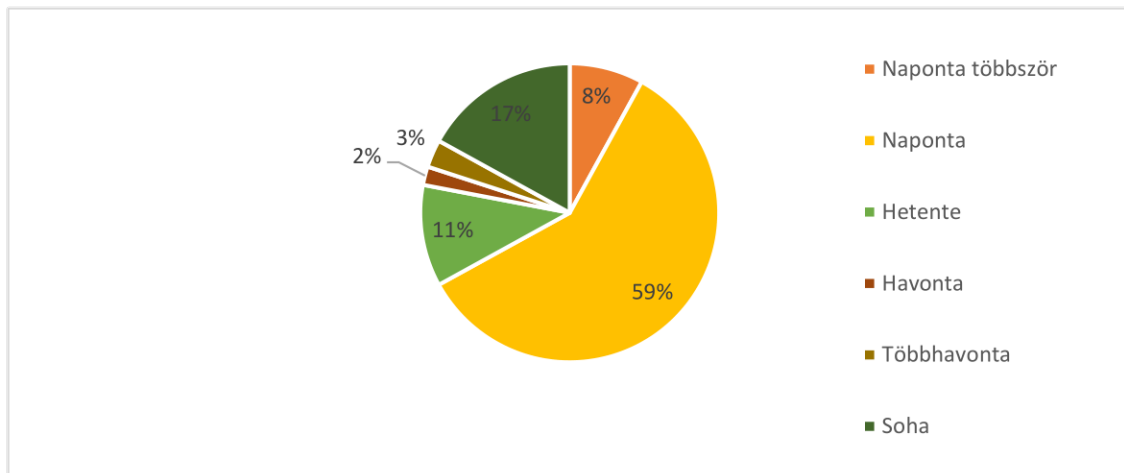
Azok a szülők, akiknek gyermeke már használ okoseszközt (okoseszközöket), leírták, hogy mikor került kapcsolatba vele.

Kiderült, hogy vannak olyan szülők, akik már pár hónapos korban is megengedték gyermeküknek, hogy tévén, illetve lapon mesét nézzenek, valamint háttérzajként hallgassanak mondókákat, zenét. Több anyuka telefont is adott gyermeke kezébe már 1 éves kortól. Néhányan étkezés közben kapcsolak mesét, hogy a gyermeküknek jobb étvágya legyen. Ám voltak olyan szülők is, akik 4-5 éves kortól engedték meg gyermeküknek például az okostelefon használatát, s azt is korlátozva.

Az okoseszközök használata során a gyermek legtöbbször a szülőkkel, nagyszülőkkel, nagyobb testvérrel, más családtagokkal van, nagyon ritka esetben egyedül. Ezt a kérdést nem tettem kötelezővé, mivel nem minden gyermek használ okoseszközöket.

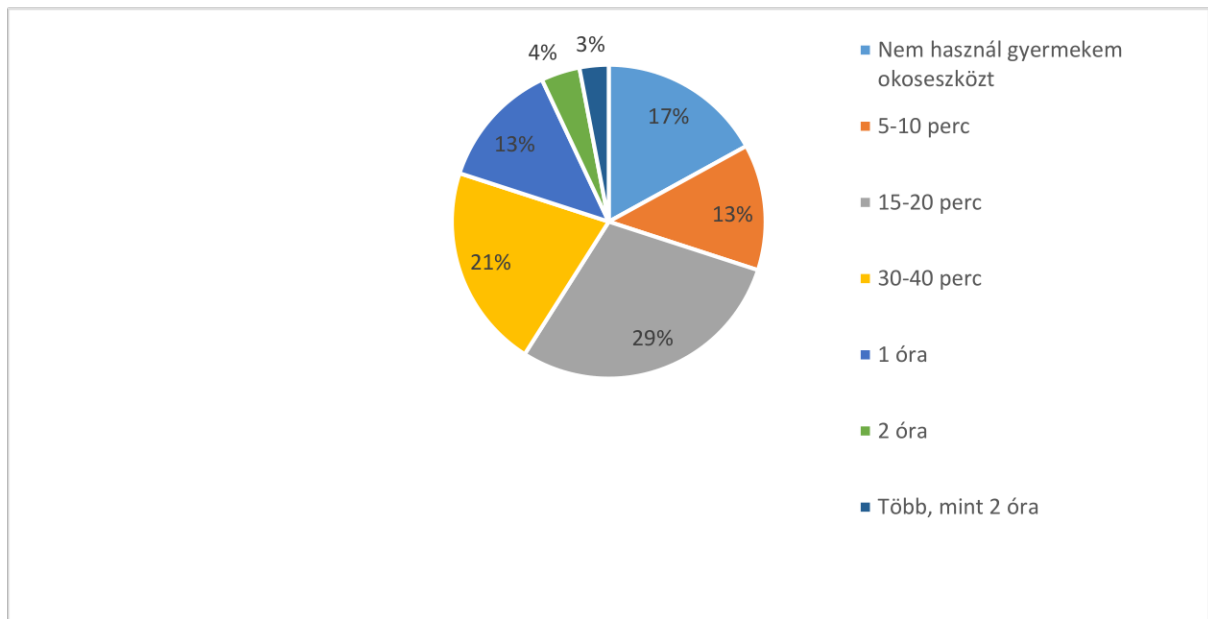
A válaszok alapján 6 szülő nyilatkozta azt, hogy egyedül hagyja a gyermekét okostelefonnal, televízióval vagy más, a fentebb megemlített eszközök valamelyikével. Ezeket a válaszokat összegezve elmondható, hogy nem függ össze az iskolai végzettséggel a szülők effajta gondatlansága. Ami közös a válaszokban, az az, hogy mindegyik gyermek naponta használja a készülékeket 1-2 órán keresztül, leginkább mesénézés céljából. Bár egyesek nem vélik hasznosnak a médiatechnika eszközeinek hatását, mégis egyedül hagyják gyermeküket, mások a memorizáló, szókincsfejlesztő hatásokat vélik felfedezni az eszközhasználatban. A legnagyobb ellentmondás az volt, hogy mindannyian belátják a negatív hatásokat, mégis átnéznek fölöttük, s azt állítják, hogy korlátozzák az eszközhasználatot, de ez nem egészséges korlát!

16. ábra. Milyen rendszerességgel használ a gyermek okoseszközt?

A legtöbb kisgyermek már naponta használ okoseszközt (59%), ebből is látszik, hogy a szülők mennyire engedékenyek, elfogultak. Ám vannak még olyan szülők is, akik egyáltalán nem engedik meg az okoseszközök használatát gyermeküknek.

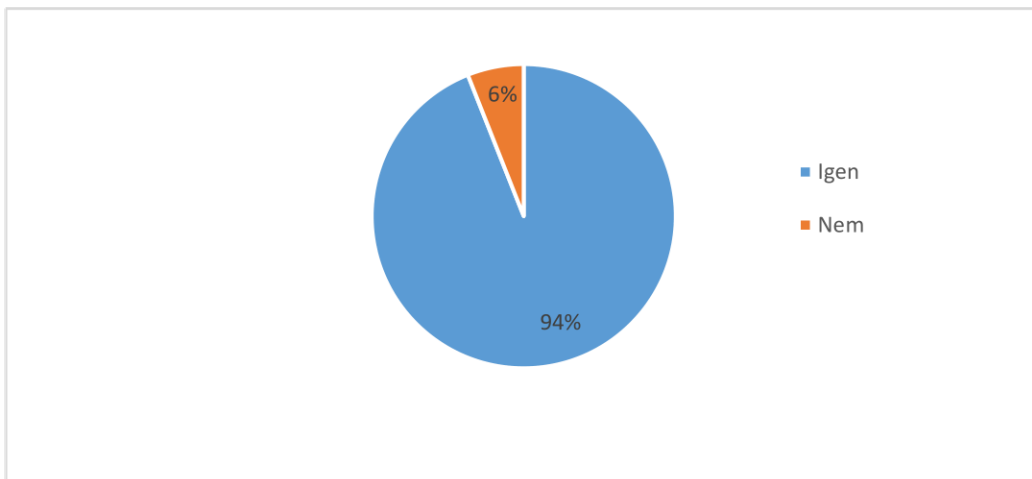
17. ábra. Alkalmanként hány percet használja a gyermek az okoseszközt?

Bár nem nagy számban, de voltak olyan adatközlők, akik gyermeküknek megengedik, hogy egyszerre 2 órát vagy több, mint 2 órát használják az okoseszközt. Ez túlságosan sok idő, amely alatt rengeteg inger érheti a gyermeket, amely negatívan befolyásolja a gyermek fejlődését.

Kiderítettem, hogy a gyermekek mire használják az okoseszközöket. A legtöbb gyermek mesét néz, vagy fejlesztő játékokat játszik. Vannak, akik beszélgetnek a Messenger alkalmazással a távoli családtagokkal. Ezekon kívül néhányan videókat néznek Youtube-on, zenét hallgatnak, felhasználják az okoseszközt különböző dalok, mondókák, zenék hallgatására, illetve rajzolni, fényképezni, képeket nézegetni.

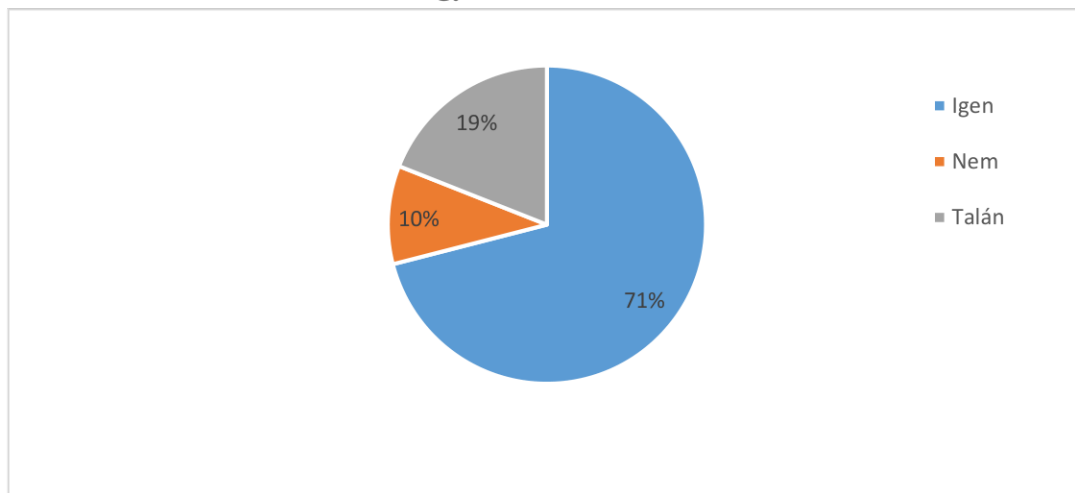
18. ábra. Szabályokhoz köti-e gyermeke eszközhasználatát?

Az ábrán látható, hogy a legtöbb szülő szabályokat állít fel gyermeküknek. Ám a 100 szülőből 6 ezt nem teszi meg.

Az okoseszközök pozitív és negatív hatásairól kérdeztem ezután adatközlőimet.

19. ábra. Megítélése szerint a készülék használatának vannak negatív hatásai gyermekére nézve?

Az édesanyák különbözőképpen ítélik meg a készülékek használatának negatív hatásait gyermekeikre nézve. Legtöbbjük elismeri, hogy vannak rossz hatásai (71%), 10%-uk nem ismeri el, a maradék 19% pedig bizonytalan ezzel kapcsolatban.

Voltak, akik úgy gondolták, hogy vannak pozitív hatásai az okoseszközöknek. Ők a következőket írták:

„Vannak pozitív részei az okoseszközök használatának. Másrészt pedig életünk elengedhetetlen részévé váltak, ezért a gyerekeket sem tudjuk teljesen elzárni tőlük. Felelősségtudatos használat mellett pedig sok pozitív fejlesztési lehetőséget találhatunk ezeknek az eszközöknek a segítségével.” – 30 éves_Nő

„Hasznos, ha tanul belőle. Megtanult számolni, utánozni a gyerekeket.” – 23 éves_Nő

- „Bizonyos szinten igen, mivel a dalokon keresztül ismerkedik a nyelvvel.” – 28 éves_Nő
- „Ha a mese nézését használatnak minősítjük, akkor azt mondanám, hogy hasznos. Vannak kifejezetten érdekes, ismeretterjesztő mesék, amiből tanulhat.” – 29 éves_Nő
- „Hasznos, míg fejlesztő játékokat játszik rajta, vagy mesézik” – 29 éves_Nő
- „Legtöbbször idegen nyelveken nézi a gyermek a mesét, így észrevettem, hogy meg is érti azt, illetve több szót is megismétel és használja is a mindennapokban az ahhoz megfelelő helyzetekben.” – 25 éves_Nő
- „Igen, mert csak így van kapcsolatban a rokonokkal. Online játék nem megengedett. Mesenézés nagyon ritkán engedek telefonon, mert akkor nagyon hisztis. Tvben szokott mesét nézni vagy genét hallgatni minden nap felügyelt tartalom mellett.” – 25 éves_Nő
- „Ha szülői felügyelet mellett használja, és ha a korának megfelelő dolgokat néz vagy hallgat akkor igen, hasznos.” – 33 éves_Nő
- „Néha, új kifejezéseket, szavakat tanul, melyek bővítik a szókincsét” – 45 éves_Nő
- „Hasznos, mivel számolni tanult általa, illetve idegen nyelvű meséket, videókat néz, a hallott, látott szavakat pedig játék közben mondogatja” – 37 éves_Nő
- „Igen, hisz ez a jövő a technológia.” – 27 éves_Nő
- „Igen, idegennyelvet tanul, fejleszti a szem-kéz koordinációt ami olyan jellegű játék” – 33 éves_Nő
- Néhányan egyáltalán nem tartják hasznosnak az okoseszközöket gyermekeik számára, egyértelműen felismerik azok negatív hatásait:
- „Nem mondanám hasznosnak, de néha kihisztizi” – 30 éves_Nő
- „Nem Ha ezt nézi nem érdekli semmi mas” – 30 éves_Nő
- „Nem, mert függővé válik és nem érdekli más játék” – 30 éves_Nő
- „Egyenlőre semmi képpen nem tartom jó dolognak egy 2 évesnek telefont vagy más okos eszközt a kezébe adni” – 22 éves_Nő
- „Nem semmi képen agresszív lessz tőle és nem lehet ilyenkor hozzá szólni” – 30 éves_Nő
- „Nem, mert elromlik a szeme” – 22 éves_Nő
- „Nem hasznos. Csak lekötni így lehet.” – 30 éves_Nő
- „Nem különösebben hasznos, korlátozza a gyermek képzelőerejének fejlődését. Mértékkel kell használni.” – 27 éves_Nő
- „Nem hasznos, azonban a játék mellett ezt is igényli” – 33 éves_Nő

„NEM!!! Olyan inger mennyiség éri ezektől, hogy ha ez mindennapos lenne, nem kötné le semmi egyéb. Nem tudná önállóan elfoglalni magát, nem ülne le asztali játékokkal játszani (építeni, kirakózni, társasozni, rajzolni)” – 38 éves_Nő

„Nem. Ha huzamosabb ideig telefonozik érzelmileg labilis lesz tőle (hiszti, rossz kedv, dühös)” – 32 éves_Nő

„Ha a gyermekek eszközhasználata nincs szabályokhoz kötve, nagyon sok negatív hatás érheti őket. Egyrészt találhatnak olyan tartalmakat, melyek számukra rossz hatással vannak, rontja a szemüket, a képzelőerejüket, függőséget okozhat és ebből kifolyólag agresszívvá válhatnak.” – 30 éves_Nő

„Nagyon bele tudnak merülni a gyerekek. Eltereli a figyelmüket.” – 28 éves_Nő

„Túlzott használata függőséget okoz, káros a szociális életre, rongálja a szemet.” – 29 éves_Nő

„A gyermek pszichológiai fejlődését gátolja, nem tud majd szociálódni, akaratos, agresszív lesz” – 26 éves_Nő

„Túlságosan is leköti, néha nem is reagál mese nézés közben a külső behatásokra.” – 25 éves_Nő

„Fegyelmezési zavarok, figyelemzavar, önértékelési gondok” – 28 éves_Nő

„Ha túl sokat mesét néz kezelhetetlen.” – 25 éves_Nő

„Ha nem a korának megfelelő tartalmat néz és korlátlan ideig megengedett a használata akkor komoly viselkedési és fejlődésbeli zavarokat is előidézhet.” – 33 éves_Nő

„Negatív hatása van a kreativitásra, a képzelőerőre, valamint a gyermek kapcsolataira, azok kialakítására.” – 45 éves_Nő

„Ingerült lesz, nehezebben tud aludni” -35 éves_Nő

„Egészségkárosító, zavart figyelem, realitásérzék elvesztése, fantázia hiánya, fejletlen idegrendszer túl sok inger éri egyszerre amit nem tud feldolgozni stb” – 32 éves_Nő

„Visszatartják a mozgás- és beszédfejlődést, gátolják a képzeletet. A kevesebb mozgás (okoseszközök általában ugye egy helyben ül) az agyi fejlődési folyamatokat is gátolja.” – 27 éves_Nő

„Károsítja a szemet, gondolkodásmód más irányba tolódik, nem használja a gyerek a képzelőerejét, nem tanul meg önfeledten játszani, nem fogja tudni értékelni az egyszerűbb dolgokat” – 29 éves_Nő

„Gyakran felesel, vissza beszél, hisztisebb” – 44 éves_Nő

„Időérzék el esztése, szófogadatlan, nem akar semmit csinálni, csak játszani, nem végez aktív tevékenységet a szabadban, pl. biciklizés, nem akar tanulni, beszippantja a gondolatait a virtuális világ” – 35 éves_Nő

„függőség, nem nekik való tartalmakra kattintás, időérzék elvesztése, túl sok inger és vibrálás, mozgásszegénység, rossz testtartás, egészségtelen világkép” – 32 éves_Nő

„Mind fizikailag, mind pedig mentálisan látom az okoseszközök használatának negatív hatását. Rontja a gyerek látását, vizualitását, passzív mozgáskultúra kialakulását eredményezi” – 35 éves_Nő

Olyan adatközlők is voltak, akik nem tudták megítélni, hogy hasznos-e vagy sem az okoseszköz-használat, csak a következetességükre utaltak:

„Ezt konkrétan nem tudom megítélni, inkább azt mondom, hogy szórakoztatja, megnevezteti az őt érdeklő mese. Viszont még soha nem hagytam egyedül míg mesét néz még, ha le is köti a figyelmét.” – 32 éves_Nő

„Lehet hasznos és egyben káros is. Ez szülőtől függ, mennyire figyel oda gyerekére.” – 29 éves_Nő

Munkám megkezdése előtt 3 hipotézist állítottam fel. Az első hipotézisem szerint a kutatásban szereplő édesanyák többsége megosztja gyermeke születésének hírét a közösségi oldalon. Ez az állítás részben igaznak bizonyult, hiszen az adatközlők 59%-a megosztotta örömhírét Facebookon, s egyesek Instagramon is.

A második hipotézisem, miszerint a gyermekek három éves korukig nem használnak okoseszközöket a televízió kivételével, nem igazolódott be, hiszen vannak olyan szülők, akik már odaadták a telefont gyermeküknek 1 éves korában.

Utolsó hipotézisemként a következőt fogalmaztam meg: A főiskolát vagy egyetemet végzett édesanyák korlátozzák az okoseszközök használatát. Ez az állítás beigazolódott, amennyiben a gyermek használt okoseszközt, mivel ha nem használt, nincs mihez szabályokat állítani.

Javaslatok a kutatásom eredményeire alapozva:

- három éves korig a gyermek ne használjon semmilyen okoseszközt
- három éves kor után csakis szülői felügyelettel, megfelelő időkorlátokon belül, hetente egyszer
- csakis a szülő által választott mesét vagy fejlesztő játékot
- 10 percnél ne legyen hosszabb az erre fordított idő
- vegyük figyelembe a gyermek életkori sajátosságait a tartalmak kiválasztásakor

- a szülő is mutasson a megfelelő mennyiségű eszközhasználattal példát, ne vigye túlzásba az internethasználatot
- mindenképp legyenek szigorú szabályai az eszközhasználatnak, a szülő legyen következetes

Óvodapedagógusként fontos az okoseszközhasználattal kapcsolatban előadást tartani egy szülői értekezlet, konferencia vagy kerekasztal-beszélgetés alkalmával, ahol felhívjuk a szülők figyelmét az okoseszközök használatának veszélyforrásaira, korlátozási lehetőségekre megfelelő szülői példa adásával, hiszen a szülő minta a gyermek előtt.

ÖSSZEFOGLALÁS

Manapság elképzelhetetlen okoseszközök használata nélkül élni, hiszen a médiából, internetről rengeteg információt lehet szerezni. Ezt bizonyítja ez a kutatás, melyben betekintést nyerhet az olvasó az okoseszközök használatának előnyeit és hátrányait nézve az anya és gyermek kapcsolatába.

A kutatás során kiderült, hogy a szülők többsége nem tudja elzárni a modern technika eszközeitől gyermekét, sőt vannak olyan szülők, akik megengedik, hogy alkalmanként 15-20, 30-40 percet, vagy akár 1-2 órát is üljön a gyermek a képernyő előtt, azaz nem kötik szabályokhoz gyermekük okoseszköz-használatát.

Különösen az a megdöbbentő, hogy egyáltalán megengedik e korosztálynak az efféle eszközök használatát, sőt sok esetben nem is felügyelik közben gyermeküket. Bár sokan belátják, hogy vannak negatív hatásai az okoseszközöknek, néhányan ebben sem biztosak, vagy csak a pozitív hatásukat vélik felfedezni.

Pozitív hatásként a szülők felsorolták a kapcsolattartást rokonokkal, a mondókák tanulását, a tartalmas mesék nézését, az idegen nyelvtanulást, számolás elsajátítását, dalokkal való megismerkedést. Sokan nem látják be, hogy ezek az eszközök, a virtuális világ nem helyettesíti azt a kapcsolatot, mely anya és gyermek között van.

Véleményem szerint a szülők meríthetnek információkat az internetről: taníthatnak mondókát, vehetnek meseötletet, de a gyerekekkel személyesen nekik kell foglalkozni. Az eszközhasználat soha ne menjen a kapcsolat rovására! Nekik kell mesélni gyermeküknek ebben a korban, nekik kell mondókázni, játszani, dalolni, felhőtlenül eltölteni az időt gyermekükkel, hiszen ez az idő nem pótolható.

Munkám elején három hipotézist állítottam fel. Az első hipotézisem, miszerint az édesanyák többsége megosztja gyermekének születési hírét a közösségi oldalakon, részben igazolódott be, hiszen az anyukák több mint fele igennel válaszolt. A második hipotézisem, mely alapján a gyermekek három éves korukig nem használnak okoseszközöket a televízió kivételével, nem valósult meg, így elmondható, hogy rengeteg ingermennyiség éri a gyermeket a médiatechnikai eszközök használatának során. A harmadik hipotézisem beigazolódott: a főiskolát vagy egyetemet végzett édesanyák korlátozzák az okoseszköz használatát.

Hasznosnak bizonyult a kutatásom a szakirodalmi részek elolvasásával együtt, s hiszem, hogy jövőbeli pedagógusként tanácsot fogok tudni adni a szülőknek ezzel a témával kapcsolatban.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Andok Mónika: Cybergyerek-kor Gyerekek médiahasználatának kutatása. In: Vigilia, 2016. 81. évf. 6. sz. https://www.researchgate.net/publication/330193583_Cybergyerek-kor_Gyerekek_mediahasznalatanak_kutatasa

Letöltés dátuma: 2021. 04. 12.

Bábosik István 2004. Neveléstudomány. Budapest: Osiris Kiadó

Michael Cole, Sheila R. Cole 1997. Fejlődéslélektan. Budapest: Osiris Kiadó

Czieger Orsolya 2014. Okos gyerekek, gyerekes felnőttek. Saxum Kiadó

Gyarmathy Éva 2011. A digitális kor és a sajátos nevelési igényű tehetség. <http://real.mtak.hu/8816/1/GyarmathyFordul%C3%B3pont.pdf>

Letöltés dátuma: 2021.04.10.

Hódi Ágnes, Tóth Edit, B. Németh Mária, Fáyiné Dombi Alice (2019): Óvodások IKT-használata otthon – szülői minta és szerepvállalás.

http://nevelestudomany.elte.hu/downloads/2019/nevelestudomany_2019_2_22-41.pdf

Letöltés dátuma: 2021.04.12.

Gerald Hüther: Digitális média és gyermeki agy- Virtuális világok bűvöletében. In: Élet és tudomány, 2009. 64. évf. 13. sz. https://www.buzaszem.hu/files/Virtualis_vilagok.pdf

Letöltés dátuma: 2021. 04. 12.

Koncz István – Nagy Andor József 2002. A média pedagógiai és pszichológiai problémái. In. Bábosik István: Neveléstudomány. Budapest: Osiris Kiadó

N. Kollár Katalin – Szabó Éva 2004. Pszichológia pedagógusoknak. http://mte.eu/wp-content/uploads/2019/12/Kollar-Szabo_-_Pszichologia_pedagogusoknak.pdf

Letöltés dátuma: 2021. 04. 11.

Mérei Ferenc, V. Binét Ágnes 2016. Gyermeklélektan. Budapest: Libri Kiadó

Ranschburg Jenő 2006. Áldás vagy átok? Saxum Kiadó Bt.

Zsubrits Attila: A kisgyermek kötődésrendszerének alakulása. In: Képzés és gyakorlat. 2012. 10. évf. 3-4.sz.

http://epa.oszk.hu/02600/02641/00005/pdf/EPA02641_kepzes_es_gyakorlat_2012_03-04_102-116.pdf

Letöltés dátuma: 2021. 04. 12.

Резюме

На сьогодні неможливо уявити життя без використання розумних пристроїв, оскільки багато інформацій можна отримати із засобів масової інформації та Інтернету. Про це свідчить і дане дослідження, в якому читач може отримати уявлення про плюси і мінуси використання розумних пристроїв у стосунках між матір'ю та дитиною.

Під час дослідження виявилось, що більшість батьків не в змозі ізолювати свою дитину від сучасних технологій, і насправді є батьки, які не ставлять правила у використанні дитиною розумних пристроїв.

На мою думку, батьки можуть черпати інформацію з Інтернету: вони можуть вчити скромовки, читати казки, але з дитиною вони мають займатися особисто.

На початку своєї роботи я висунула три гіпотези. Моя перша гіпотеза, згідно з якою більшість матерів діляться новинами про народження своєї дитини на сайтах соціальних мереж, була частково підтверджена, оскільки більше половини матерів ствердили це. Моя друга гіпотеза, згідно з якою діти до трьох років не використовують розумні пристрої, крім телевізора, не підтвердилася, оскільки більшість дітей у цей вік вже використовують різні пристрої. Тому можна сказати, що багато стимулів досягає дитини при використанні медіа-пристроїв. Моя третя гіпотеза підтвердилася: матері, які закінчили інститут чи університет, обмежують використання дітьми смарт-пристрою.

Моє дослідження виявилось корисним, і я вірю, що як майбутній педагог я зможу дати пораду батькам по цій темі.

Melléklet

KÉRDŐÍV

Kötelező kérdések*

1. Az ön életkora:*

2. Az ön lakhelye:*

- a) falu
- b) város

3. Az ön családi állapota:*

- a) házas
- b) élettársi kapcsolatban
- c) kapcsolatban
- d) egyedülálló
- e) elvált
- f) egyéb:

4. Az ön legmagasabb iskolai végzettsége:*

- a) általános iskola
- b) középiskola
- c) szakiskola/szakképző intézet
- d) egyetem
- e) főiskola
- f) egyéb:

5. Hány gyermeke van?*

6. A gyermek neme, akire vonatkozóan a kérdőívet kitölti:*

- a) lány
- b) fiú

7. Várandóssága alatt beszélt/beszéltek a magzathoz?

- a) igen
- b) nem
- c) néha

8. Gyermeke magzatként sokat mozgott, érintésre mozgással reagált?

a) igen

b) nem

9. Az örömhírt, hogy gyermeket vár, megosztotta a környezetével?

a) igen

b) nem

10. Megosztotta az örömhírt a szociális médiában is az ismerőseivel? Milyen közösségi oldalakat használt erre a célra? Több választ is jelölhet.

a) Facebook

b) Instagram

c) Twitter

d) Ask.Fm

e) TikTok

f) Nem osztottam meg

11. Amennyiben megosztotta az örömhírt a szociális médiában is, rakott-e ki gyermekéről később képeket, szöveges posztokat?

a) igen

b) nem

12. Az igény szerinti táplálás (szoptatás) híve volt?

a) igen

b) nem

13. Ha gyermeke sírt, felvette és megvigasztalta?*

a) igen

b) nem

c) nem minden esetben

14. Sokat énekel/énekelt gyermekének?*

a) igen

b) nem

15. Gyakran ölbe vette, ringatta gyermekét?*

a) igen

b) nem

16. Járt-e (fog-e járni) gyermeke bölcsődébe?*

a) igen

b) nem

17. Járt-e (fog-e járni) gyermeke óvodába?*

a) igen

b) nem

18. Milyen volt a gyermeke óvodai beszoktatása, amennyiben gyermeke óvodás?

19. Az óvodában könnyen barátkozik? Szívesen játszik társaival?

a) igen

b) nem

20. Általában hol találkozik a gyermeke mesével?*

21. Az alábbiak közül milyen okoseszköz van a háztartásban? Több választ is jelölhet!*

a) okostelefon

b) táblagép (tablet)

c) televízió

d) okosóra

e) számítógép

f) laptop

g) egyéb:

22. Ön személyes használatra mennyi időt tölt naponta a fent említett készülékek használatával?*

a) 1 óránál kevesebb

b) 1 óra

c) 2 óra

d) 3 óra

e) 3 óránál több

23. Gyermeke használ-e okoseszközt?*

a) igen

b) nem

24. Ha igen, mennyi idős korában került kapcsolatba vele először?

25. Az okoseszköz használata során a gyermek kivel van?

26. Milyen rendszerességgel használ gyermeke okoseszközt?*

- a) naponta többször
- b) naponta
- c) hetente
- d) havonta
- e) többhavonta
- f) évente
- g) soha

27. Alkalmanként átlagosan hány percet használja a gyermeke az eszközt?*

- a) nem használ gyermekem okoseszközt
- b) 5-10 perc
- c) 15-20 perc
- d) 30-40 perc
- e) 1 óra
- f) 2 óra
- g) több mint 2 óra

28. Gyermeke milyen tevékenységet végez legszívesebben az okoseszközön?*

29. Szabályokhoz köti gyermeke okoseszköz-használatát?*

- a) igen
- b) nem

30. Véleménye szerint hasznos a gyermeke számára a készülék használata? Válaszát indokolja meg!*

31. Megítélése szerint a készülék használatának vannak negatív hatásai gyermekére nézve?*

- a) igen
- b) nem
- c) talán

32. Véleménye szerint milyen negatív hatásai vannak az okoseszközöknek?

Hálásan köszönöm, hogy őszinte válaszával segítette a munkámat!

Завідувачу кафедри

Біда Олена Анатоліївна

здобувача вищої освіти

Кукрі Жофія Василівна,

дошкільна освіта, IV.

(ПІБ студента, спеціальність, курс)

ЗАЯВА

З правилами чинного Положення «Про академічну доброчесність в Закарпатському угорському інституті імені Ф. Ракоці II» від «30» серпня 2019 року, згідно з яким виявлення плагіату є підставою для відмови в допуску роботи до захисту і застосування заходів дисциплінарної та академічної відповідальності, ознайомлений(а).

Про використання Системи виявлення текстових збігів/ідентичності/ схожості в роботах здобувачів вищої освіти повідомлений(а) та надаю свою згоду на обробку та збереження моєї роботи в Базі даних Інституту. Також надаю ЗУІ право на передачу моєї роботи для обробки та збереження в Системі виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості та використання роботи для виявлення плагіату в інших роботах, які завантажувалися/завантажуються для перевірки Системою виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості та користувачами, які мають доступ до цієї Системи, виключно в обмежених цілях для виявлення плагіату в текстах робіт.

Робота для перевірки Інституту надається в друкованому та електронному варіанті. Електронна версія моєї роботи збігається (ідентична) з друкованою.

27.05.2021

Дата

Кукрі Ж.В. (ж)

Підпис

Bida Olena

tanszékvezetőnek

Kukri Zsófia, óvodapedagógia, IV.

(hallgató teljes neve, szak, évfolyam)

NYILATKOZAT

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola 2019. augusztus 30-án kelt tudományetikai szabályzatának pontjaival, amelyek szerint plágium felfedezése esetén a diplomamunka nincs védéshez engedve, megismerkedtem.

Tájékoztatást kaptam a plágiumszűrő rendszer használatáról, hozzájárulok a munkám ellenőrzéséhez és tárolásához az intézményi adatbázisban. Felhatalmazom az intézményt, hogy a munkámat ellenőrzés után felhasználhassák a plágiumszűrő program működésénél a további munkák ellenőrzésének folyamatában.

A munkát ellenőrzés céljából elektronikusan és nyomtatott formában is benyújtottam az intézménynek. Munkám elektronikus változata azonos a nyomtatott példánnyal.

2021. 05. 27.

Dátum

Kukri Zsófia (Hida)

Aláírás

Ім'я користувача:
Моца Андрій Андрійович

Дата перевірки:
18.05.2021 23:10:22 EEST

Дата звіту:
19.05.2021 09:45:54 EEST

ID перевірки:
1007919055

Тип перевірки:
Doc vs Internet

ID користувача:
100006701

Назва документа: Kukri Zsófia (1)

Кількість сторінок: 39 Кількість слів: 10083

Кількість символів: 76936 Розмір файлу: 987.74 KB ID файлу: 1008010784

1.04% Схожість

Найбільша схожість: 0.19% з Інтернет-джерелом (<https://csaladpedagogia.org/wp-content/uploads/dokumentumok/csa...>)

1.04% Джерела з Інтернету

7

Сторінка 41

Пошук збігів з Бібліотекою не проводився

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи

1